

**Forvaltningsområdet for samisk språk, et være eller et ikke
være!**

Av Jim- Roar Olsen

Våren: 2014

Masteroppgave i Statsvitenskap

Universitetet i Tromsø, Norges arktiske universitetet

Institutt for sosiologi, statsvitenskap og samfunnsplanlegging.

Forord:

Jeg ønsker å takke alle som har vært med å bidra til at denne oppgaven er blitt laget slik den er.

Først vil jeg takke min gode, tålmodige og ærlige veileder, for mange gode råd gjennom helle prosessen.

Jeg vil også takke alle de som har stilt opp i intervju enten på telefon eller ansikt til ansikt.

Jeg vil også takke andre støttespillere som har oppmuntret som familie og venner, og jeg ønsker også å takke Gud og min religiøse bakgrunn for den nødvendige bakgrunns-hjelpen.

Det har vært en lærerik prosess der jeg har fått se kort hvordan det er å være forsker, og hvordan det er å forske på et gitt tema. Det har vært lærerikt å lære mer om politiske prosesser, valg og beslutninger, og hvordan disse tingene som det står mye om i bøkene, i praksis fungerer. Det har vært lærerikt å komme i kontakt med alle disse viktige personene i de ulike rollene som de har og har hatt, og få en prat med disse personene, det er noe jeg kommer til å huske resten av livet.

Dette har vært som en prosjektoppgave, der jeg har lært å disponere tiden, utvikle mine skriveferdigheter, og mine evner til å komme i kontakt med relevant informasjon og viktige personer for problemstillingen. Denne prosjektoppgave- tilnærmingen har gitt meg erfaring i planlegging, og gjennomføring av oppgaver, og hva jeg kan jobbe med, mens noe er på «vent» eller «ligger å godgjør seg» som kokene bruker å si. Dette har gitt meg gode kunnskaper og ferdigheter som jeg kan ta med meg videre mot nye muligheter. Alt det jeg har lært gjennom arbeidet med masteroppgaven er noe som jeg er sikker på kommer til å gi meg suksess videre i livet, suksess er jo ikke en destinasjon, men suksess er jo en reise. Derfor er jeg overbevist om at denne masteroppgaven og arbeidet med den, vil gi positive ringvirkninger også etter endt oppgave.

Derfor er jeg takknemlig for alt det jeg har lært gjennom arbeidet med denne masteroppgaven.

Tromsø 2014

Jim- Roar Olsen

Innholdsfortegnelse

1.	Introduksjon.....	8
1.1.	Valg av tema	8
1.1.1.	Bakgrunn.....	9
1.1.2.	Fornorskingspolitikken	12
1.2.	Valg av problemstilling	15
1.3.	Presentasjon av caset og grunnlaget for problemstillingen	16
1.3.1.	Forvaltningsområde og Tromsø kommune	16
1.4.	Metode	16
1.4.1.	Innledning	16
1.4.2.	Metodevalg.....	17
1.5.	Oppbyggingen av oppgaven	20
2.	Kapittel.....	21
2.1.	Hva er en beslutning?.....	21
2.2.	Rasjonell beslutnings-modell.....	21
2.3.	Forventede funn	23
2.4.	Konflikt-forhandlingsmodell	24
2.5.	Forventede funn	25
2.6.	Garbage can modellen eller kunstige eller bi-produkt (ingen beslutning) modellen	26
2.7.	Forventede funn	29
2.8.	Hypoteser	31
2.9.	En kritisk holdning til beslutnings-modellene	32
3.	Kapittel: Prosessen frem mot vedtaket i juni 2011	33
3.1.	Innledning.....	33
3.2.	Saken kommer på dagsorden	34
3.3.	Hvordan saken kommer på dagsorden og hvorfor?.....	36
3.4.	Saken skaper debatt	38
3.5.	Prosessen frem mot juni 2011.....	46
4.	Kapittel: Prosessen forlenges	49
4.1.	Innledning.....	49
4.2.	Saken blir en valgkampsak.....	52
4.2.1.	De borgerlige vinner valget	53
4.2.2.	Oppsummering av disse to kapiteler.....	54
5.	Kapittel: Analyse og drøfting av funn	56
5.1.	Oppsummering av saken	56

5.2.	Analyse og drøfting av caset.....	56
5.2.1.	Innledning av drøftingen	56
5.2.2.	Drøftingen.....	57
5.3.	Kort epilog	63
5.4.	Kritisk holdning til mine funn	64
6.	Kapitel: Avslutning og konklusjon.....	68
7.	Litteraturliste:	71

1. Introduksjon

1.1. Valg av tema

Politiske beslutninger er kjernen i all politikk. Hvordan en politisk beslutning blir til? Det er tema for oppgaven. Derfor ble valget i oppgaven på en case-analyse fra en sak i min egen kommune.

Tromsø kommune vurderte om de skulle innlemme Tromsø inn i forvaltningsområde for samisk språk, som betyr at en styrker de samiske rettighetene i kommunen, gjennom lovfestede rettigheter. Det vil skiltes mer på samisk, offentlige ansatte vil måtte svare på samisk til de som trenger det, unntatt tjenestefolk utfor sitt kontor.

Tromsø har en lang tradisjon for å være en åpen og inkluderende by, og har også en lang historikk på og ha nærkontakt med det samiske på ulike måter. Kommune-våpenet er foreksempel avbildet med et reinsdyr. Kvaløya har en stor reinsdyrbestand, som ofte kommer i kontakt med bebyggelse i området. Tromsø har et godt utbygget tilbud til den samiske befolkning, med samisk barnehage og skilting på samisk på sykehus og på flere offentlige bygg. Det er også flere skoler, som har samisk tilbud som Prestvannet skole¹. Det er flere gode tilbud som allerede eksisterer i byen rettet mot den samisktalende befolkning.

I antall bor det ca 1000 samer som er registrert i same- valgmanntallet² i Tromsø. Dette er bare de som er registrert inn, dette tallet kan være høyere.

Forvaltningsområdet for samisk språk er et tiltak fra Sametinget, hvor kommuner som ønsker å melde seg inn, forplikter seg til å skilte på samisk, bynavnet og andre offentlige bygg. Kommunen forplikter seg til å ha et godt tilbud av samisk språkopplæring i skole og barnehagene. Alle kan søke om samisk språkopplæring som bor i et forvaltningsområde. Formålet med forvaltningsområdet er å styrke samisk, og særlig samisk språk, som er et truet språk. De kommunene som ønsker å melde seg inn, vil mota kompensasjon for økonomiske utfordringer for kunne å få til det som reglene for forvaltningsområde- avtalen krever. Dette er

¹ Rådmannen Saksfremlegg vår ref: 10/6606/50370/10-U01 Dato 04.11.2010

² Rådmannen Saksfremlegg vår ref: 10/6606/50370/10-U01 Dato 04.11.2010

fordi en ønsker å ha en «gulerot» til de kommunene som ønsker å bidra til og styrke, og ivareta samisk språkopplæring i kommunen³.

Det er flere kommuner som har inngått i et slikt forvaltningsområde. Kåfjord kommune i Troms og Bodø kommune i Nordland, er kommuner som har inngått i et slikt forvaltningsområde. Her er kommuneskiltet på samisk og på norsk, på innfartsårene og på offentlige bygg. Det er også tilbud for samisk språkopplæring i skoler og barnehage, dette er med på å styrke språket i disse kommunene.

Det er dette som er bakteppet for det som skulle skje i Tromsø. Her ble det spørsmål om byen skulle innlemmes i dette språkområdet?

Med den lange historiske tilknyttingen til den samiske befolkning i området og i Tromsø, virket det som helt naturlig at byen skulle være med i dette forvaltningsområde, for dermed og kunne være med å bevare det samiske språket i kommunen. Sammen med alle de andre etablerte tilbudene, som allerede eksisterer i kommunen til den samiske befolkning, ville det ikke bli et så stort skritt å bli medlem i dette forvaltningsområdet.

Det skulle vise seg at dette var en langt mer vanskelig sak, en som det så ut til. Tromsø har en meget inkluderende befolkning og partiene er generelt ikke så sterkt engasjerte for det samiske i forhold til andre saker. Et parti (Frp) er kanskje mest kritisk til samisk politikktutforming slik den er idag fra Sametinget og med Sametinget som organ. De andre partiene er mer moderate, og generelt tilhengere av at de samiske skal være en del av det norske kulturuttrykk.

1.1.1. Bakgrunn

Norge har siden slutten 80- tallet hatt ILO- konvensjonen innbakt i norsk lovgivning. Den handler om urfolksrettigheter, og dette har Norge forpliktet seg til å overholde. Norge har også fra slutten av 80- tallet hatt et eget offentlig organ som har som oppgave å ivareta samiske minoritetsrettigheter i Norge, slik at det samiske ikke drukner i Norges flertallsstyre. Dette er et organ som er lokalisert i Karasjok og har nær tilhørighet til områdene i nord. Dette har gjort at vi har fått en større samisk politisk rolle i det nordnorske og i det norske samfunn. Sametinget har jobbet helt siden den ble opprettet med å stryke den samiske

³ Rådmannen Saksfremlegg vår ref: 10/6606/50370/10-U01 Dato 04.11.2010

befolknings rettigheter. Dette har vært gjort gjennom styrking av språket, gjennom samisk barnehagetilbud, skilting etc. Sametinget er et rådgivende organ til Stortinget. Det mottar årlig statsstøtte til å ivareta de samiske politiske sakene. I Sametinget sitter det valgte representanter som er valgt inn for fire år, disse er valgt inn fra ulike parti. Her finner vi alle de partiene som vi kjenner fra norsk rikspolitikk, som AP, SV, Krf, Venstre, Høyre, Frp etc. I tillegg finner vi egne parti som bare finnes i Sametinget, som Norske Samersriksforbund etc. Flertallet i Sametinget bestemmer hva man skal bruke pengene til, og hvilken politikk som skal utformes. Dette gjøres ut i fra de områdene som de er ifra, de samiske behovene, og ulike valgløfter, i tett forhold med partipolitikken til partiet de tilhører.⁴

Etter opprettelsen av Sametinget har vi fått forvaltningsområde for samisk språk-avtalen, som kommuner kan søke på, for å bli innlemmet i det. Vi har fått FEFO som er forkortelsen på Finnmarkseiendommen, som skal ivareta eiendommen i Finnmark, og avgjøre eiendoms tvister. Her er samenes reinbeite områder og andre ting i området med (jakt og fiske for eksempel). Formålet er å bevare eiendommen i Finnmark.⁵

Det er rikspolitisk stor støtte til Sametinget, og den betydningen den har og kan ha for det samiske i landet. Det er kun et rikspolitisk parti som kort nevnt ovenfor, som er imot selve Sametinget som organ. Dette partiet er Frp. Deres mening er at det samiske ikke skal særbehandles. Bortsett fra dette er det stor enighet om at Sametinget er riktig og viktig for å ivareta den samiske minoriteten og det samiske urfolkets status og tilstedeværelse i Norge.⁶

Etter opprettelsen av Sametinget, har Sametinget begynt å jobbe med og stryke de samiske rettighetene i landet og særlig i den nordlige landsdelen, dette har ført til mer synlighet av det samiske i området. Konsekvensene av det er at flere debatter har rast og raser, om og mot en større politisk tilstedeværelse av det samiske i området. Det har vært og er mange som har blitt motstandere av større samisk tilstedeværelse, og som ikke liker at det samiske blir løftet frem i samfunnet. Mange har blitt motstandere etter opprettel-

⁴ Rådmannen Saksframlegg 10/6606 /50370/10-U01 Sakspapirer: Handlingsplan for samisk språk 2013-2016

⁵ Avisartikkel: [Frp-kritikk mot FEFO](#) FRAMTID I NORD 21.12.2010) ([Hvilken by blir neste?](#) NORDLYS 14.07.2011 Side 46- Seksjon: 2 Forfatter: Av Åsmund Dalheim,, Nordkjosbotn

⁶ - [Enormt pengeforbruk](#) FRAMTID I NORD 16.12.2010) ([Vil legge ned Sametinget](#) FINNMARKEN 23.10.2013 Side 3 - Seksjon: General - Del: 1

sen av FEFO og etter at flere kommuner er blitt innlemmet i forvaltningsområde for samisk språk. Dette er noe som en finner en del av i nord- Norge, dersom en tar en prat med ulike personer fra ulike steder og i ulike aldre om Sametinget, FEFO og forvaltningsområde for samisk språk-avtalen, vil en møte på mange som er imot dette i befolkningen.⁷ Prater vi med personer med tilhørighet mot venstresiden på den politiske skalaen, vil en finne mange som mener at det er viktig å utøve solidaritet ovenfor den samiske befolkningen.^{8 9 10}

Alt dette kan spores tilbake til fornorskingspolitikken som har vært ført i Norge i over hundre år. Hvor det ble nærmest sett ned på det samiske, du skulle ikke snakke samisk, du skulle føle skam over det samiske. Språket ble forsøkt utryddet, i tillegg til den samiske kulturen.^{11 12}

Det kan være mye av dette som har gjort at noen har vært motstander av det samiske, Sametinget, FEFO, og forvaltningsområdet for samisk språk-avtalen. Det har blitt skutt på skilter (Kåfjord kommune) ()¹³ noe som har blitt vitset om i revyer (Honningsvågrevyen)¹⁴ og det samiske navnet har blitt malt over (Bodø kommune) ()

⁷ KLASSEKAMPEN 30.06.2007 Forfatter: Katrine Ree Holmøy «EIERSKAP PÅ VIDDA»

⁸ Slaget om elva Vi var rundt 15 i en liten celle. Det var som om det var - ...krig, og veldig, veldig skummelt. FÆDRELANDSVENNEN 1 15.01.2011 Side 18 - Del: 1 Forfatter: TEKST OG FOTO: ,TARALD REINHOLT AAS) (Kultur/ukultur - etnisk krangel? FINNMARK DAGBLAD 29.08.2013 Side 22 - Seksjon: DEBATT - Del: 1 Forfatter: Olav Olsen) (Solidaritet med verdens urfolk FINNMARKEN 15.08.2013 Side 21 - Seksjon: General - Del: 1 Forfatter: Aili Keskitalo Leder og presidentkandidat for Norske Samers Riksforbund (NSR))

⁹ MORGENBLADET 18.10.2013 Side 13-17 - Del: 1. Forfatter: Maren Nass Olni, Siv Dolm «Uro i reinens rike»

¹⁰ ITROMSØ 02.09.2013 - Seksjon: Debatt. Karl-Wilhelm Sirkka «Sametingets inntogsmarsj»

¹¹ Rådmannen Saksframlegg 10/6606 /50370/10-U01) (Sakspapirer: Handlingsplan for samisk språk 2013-2016

¹² Myklebost, Kari Aga. Balsvik, Randi Rønning. Aspaas, Per Pippin. «Tromsøs samiske historie: hva sier forskningsfronten?» <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/3224/article.pdf?sequence=3>

¹³ Skiltskyttene om igjen FRAMTID I NORD 21.05.2011

¹⁴ Hets og annen sjølkritikk Hvor NORDLYS MORGEN 26.07.2001 Side 2 - Seksjon: Politikk Forfatter: RAGNHILD ENOKSEN - Klasse: politikk - Emne: BEFOLKNING, SAME

Derfor er det klart at det er smertefullt å skulle innlemme noe som helst inn i samisk forvaltning. Og alle forsøk på å løfte det samiske frem i samfunnet vil sannsynligvis bli møtt med motstand. Dette tatt i betraktning forteller at saker som handler om større samisk tilstedeværelse må bli håndtert med forsiktighet av de politiske aktører.¹⁵

Dette var en prominent sak i media som jeg vil komme tilbake til i kapitel 3 og 4.

Det er denne saken om å innlemme Tromsø i forvaltningsområde for samisk språk som er temaet i oppgaven.

1.1.2. Fornorskingspolitikken

Hvilken rolle fornorskingspolitikken har idag, og hvordan den har virket inn på befolkningen i nord er noe som kan berøre saken på det symbolske område og de følelsesrelaterte aspektene i saken.

Derfor kan det være på sin plass og bruke noen sider i oppgaven på å si noe om hva dette var, og hvordan dette kan ha påvirket den aktuelle saken om å innlemme Tromsø i forvaltningsområde for samisk språk.

Fornorskingspolitikken var en politisk tankegang som de norske myndigheter øvde på de samiske områdene, både før og etter Norge ble en selvstendig stat (1905). Dette var en assimilasjonspolitikk som varte i Norge i lang tid, både før og etter 1900, som nevnt. Denne politikken gikk ut på å frata den samiske befolkningen, kvener og finske innvandrere deres språk og kultur. I lys av hvordan noen tenkte på begynnelsen av 1900-tallet knyttet til sosialdarwinisme, som gikk ut på at noen «raser» var mindre verdt. I lys av dette ble den samiske kultur og dens befolkning sett ned på som mindreverdige.¹⁶ Politikken som ble ført var å få den samiske kulturen og dets språk bort, alle skulle snakke norsk. Dette ble virkeliggjort på en brutal måte, der ønsket var å tvinge samene til å snakke norsk, og legge bort den samiske kulturen. Barn ble sendt på inter-

¹⁵ St.meld. nr. 55 (2000-2001) «Om samepolitikken» Bla i dokumentet: < 7 Samisk språk | 9 Samiske barn og unges... > / Dokumentets forside «8 Holdninger og informasjon»

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/asd/dok/regpubl/stmeld/20002001/stmeld-nr-55-2000-2001-/8.html?id=325893>

¹⁶<http://www.regjeringen.no/nb/dep/nfd/dok/nou-er/2008/nou-2008-5/7/4/3.html?id=500017> Nærings og fiskeridepartementet NOU 2008: 5 «Retten til å fiske i havet utenfor Finnmark» 6.4.3 Fornorskingspolitikken Internettetsiden ble sett 05.02.2014 kl. 14:19

nater der det var forbudt å snakke samisk, det var forbudt å undervise på samisk, den samiske kulturen «fantas ikke» for de norske myndighetene.¹⁷

Denne politikken førte til at det samiske språk ble dramatisk redusert. Det var i norsk lovgivning for skolen, sett på som viktig at det ble lært norsk, og at det ikke ble brukt samisk i utstrakt grad. Denne politikken ble i praksis videreført etter 1950. Det denne politikken førte med seg er at mange samer begynte å tro at de virkelig var et mindreverdige folk, og at det var bedre å bli norsk om de ønsket seg fremgang i livet.¹⁸

Dette var altså en politikk som påvirket samene selv, og som fratok befolkningen særlig i Troms og Finnmark deres kulturelle identitet og språk. Det samiske var sett på som at det var på et kulturelt lavere nivå, enn det norske. Målet med denne politikken var total assimilasjon, selv om virkemidlene skulle ha sosial og velferdsmessig innvirkning, ble det i virkeligheten brukt gjennom enveiskommunikasjon og tvang. Fornorskingspresset kom gjennom språkpolitikken i skolens og kirkens daglige arbeid, det vil si utenfor familien.

Kystbefolkningen opplevde et større press, enn den samiske innlandsbefolkningen. Dette har ført til at fornorskingspolitikken har virket sterkere i kystkommunene, der politikken virket inn gjennom mål om språkskifte og delvis identitetsskifte.

Denne politikken virket inn på at samhandlingen mellom samer og nordmenn alltid skjedde på norske betingelser, og med de rammer som den norske kulturen fastlegger. En måtte snakke norsk til øvrighetspersoner som lensmenn og prester. Det ble sett på som en betingelse for å lykkes at en måtte beherske det norske språk.

På skolen var det norsk som var undervisningsspråk. Alle lærebøker og lærematerialer var på norsk og handlet om ting i den norske hverdag. Bruken av samisk skulle reduseres ned til det strengt tatt nødvendige. Skolen hadde kunnskaper i norsk som var viktig for å klare seg i møte majoritetsbefolkningen, og det var en klar diskriminering av kunnskaper i samisk språk og om samisk livsform.

¹⁷http://no.wikipedia.org/wiki/Fornorsking_av_samer Internettsiden ble sett 05.02.2014 KL.14:15 «Fornorskning av samer» denne siden ble sist endret 21. jan 2014 kl. 10:10

¹⁸<http://old.nordlandsmuseet.no/content/view/full/132/1/> Nordlandsmuseet «Fornorskingspolitikken» Internettsiden er sett 05.02.2014 kl. 14:32

Etter andre verdenskrig var det vanskelig å tilegne seg kunnskaper fordi undervisningen foregikk på norsk. Dette førte med seg at den samiske befolkning ble hengende igjen, og ikke klarte og lære seg norsk tilfredsstillende, og de kunne heller ikke samisk, noe som førte til at samene ble hengende igjen både økonomisk og i utdanning, og i den generelle velferdsutviklingen som har vært i Norge. Det ble oppfattet for samene som levde under denne politikken som krenkende og uverdigg, at de måtte ha et så sterkt avhengighetsforhold til andre, og at dette var til hinder for samenes

livsutfoldelse. Intervju med samer fra denne tiden, viser at de ser på seg selv som tapere i samfunnet, og at de opplevde og være mindreverdigg og at de hadde lave selvvurderinger om seg selv.

Det som kan trekkes ut fra disse intervjuene med disse samene om skole og internatsituasjonen er at skolen drev med en aktiv fornorsking av samiske barn og at elevene sto daglig i fare for å få sitt menneskeverd krenket.

Fornorskingspolitikken hadde altså en sterk påvirkning på samene, den reduserte deres egen verdioppfatning, og nullet ut deres språk og kultur over lengre tid. Og virket sterkt inn på individenes egen identitetsoppfatning og hvordan de så på seg selv.

Det var med andre ord en form for skjult visshet i folk at det samiske var nedvurdert eller mindreverdigg i sammenligning med det norske, og i møte med det norske. Dette kan ha gitt seg utslag i at noen føler skam, flauhet eller ønsker å nulle ut den samiske delen av samfunnet og historien, og den samiske identiteten.¹⁹

Følgene av lang tid med denne politikken er at vi kan ha fått en holdning om at det samiske er konfliktfylt, og noe som helst bør dempes. Det kan ha virket inn på følelsene til folk, for etter at Sametinget ble opprettet er det flere som ikke har sett eller forstått behovet for det, og som ikke forstår hvorfor samene skal ha urfolks-status, og alle de «særrettighetene» som samene har fått i senere tid. Det kan være dette som gjør at alle offentlige politiske tiltak for å styrke den samiske statusen i samfunnet, og med større samisk tilstedeværelse er sett på som problematisk.

¹⁹Sårgon Sollaug. Masteroppgave i pedagogikk med fordypning i spesialpedagogikk ved Universitetet i Tromsø «Konsekvenser av statens fornorskingspolitikk – med fokus på tapt skolegang under andre verdenskrig» Våren 2007 <http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/1061/thesis.pdf?sequence=1> Internettetsiden er sett den 05.02.2014 kl.15:35

Dette kan være et «bakteppe» for det som skjer i Tromsø og spørsmålet om en skal innlemme byen i forvaltningsområdet for samisk språk. Det er viktig at en kan ha et rasjonelt forhold til denne saken i seg selv, og av fornorskingspolitikken i seg selv, men også å kunne se at denne politikken som har vært utført i Norge i over hundre år, kan ha spilt indirekte inn på det symbolske og de følelserelaterte aspektene i saken. Dette er det ikke mulig å utelukke.

1.2. Valg av problemstilling

Problemstillingen tar utgangspunkt i denne saken, og den forsøker å gripe eller dekke det som er sentralt i saken, og som er det store spørsmålet i dette caset. Hva det er som kan forklare at saken ble så betent som den ble? Hvordan kan sakens natur eller karakter ha påvirket prosessen frem mot behandling og vedtak? Hvordan saken kom på dagsorden? Og hva som var grunnen til det? Empirien hviler på hvordan prosessen faktisk har forløpt, med aktører, standpunkter, strategier, etc.

Problemstillinga blir derfor:

Hvorfor og hvordan kom spørsmålet om innlemmelse på dagsorden, og hvorfor ble saken så politisk betent? Hvordan preget dette prosessen og de beslutningene som ble fattet i saken?

1.3. Presentasjon av caset og grunnlaget for problemstillingen

1.3.1. Forvaltningsområde og Tromsø kommune

I Tromsø har det som nevnt vært samisk tilknytting til byen i lang tid. Det er som nevnt et godt utbygget samisk tilbud, til den samiske befolkningen som er registrert i samemanntallet. Det som er ønsket er å styrke dette og kunne få et bedre tilbud for den samiske befolkningen i byen. Det vil si at ønsket er å styrke eller heve statusen for samisk i byen. Med et medlemskap i forvaltningsområde for samisk språk får byen penger, til nettopp å styrke det samiske tilbudet. Det vil gjøre det mulig for mange flere å få samisk språkopplæring i kommunen, enn det som har vært tidligere. Alle kan få det i skole og barnehage, man trenger ikke å være medlem i samemanntallet, slik konsekvensutredningen viser. Det vil i tillegg skiltes på samisk på flere steder i byen, noe som det allerede gjør på ulike plasser i Tromsø.

Dette er en sak hvor det har vært utført to vedtak, et vedtak for innlemmelse og et vedtak mot innlemmelse og mellom de to vedtakene har det vært et lokalvalg i 2011.

Dette caset er godt til å kunne studere politiske beslutninger. Gjennom å studere prosessen rundt, hvordan saken kom opp og hvordan saken utviklet seg fremover til vedtaket og videre gjennom et lokalvalg og til vi fikk et nytt kommunestyre. Det er dette problemstillingen sikter mot å gjøre, avdekke og besvare hvordan en politisk beslutning blir til, som ofte nevnt.

I denne casen har vi to beslutninger og prosesser rundt disse. Og ved bruk av statsvitenskaplig teori, ønsker jeg å kunne lære mer og om politiske beslutninger, og forstå de bedre, og kunne gjennom en case-analyse av saken si noe mer om politiske beslutninger etter avsluttet oppgave.

1.4. Metode

1.4.1. Innledning

I dette avsnittet skal jeg gjøre rede for oppgavens metode, og litt om case-studier for senere og kunne se dette i sammenheng med det empiriske som jeg har i denne saken. Metoden er kvalitativ metode, for det gir mulighet til å kunne gjøre intervjuer, i tillegg til saksdokumenter og avisartikler.²⁰ Dette er også fordi det gir meg muligheten til og få rikelig med informasjon om caset, og det er en metode som passer til problemstillingen jeg har²¹. Dette er også for at jeg skal kunne forholde meg til et enkelt case. Case-analyse er en studie av et enkelttilfelle, det gir meg muligheten å kunne gå i dybden av et enkelttilfelle og følge den grunn-

²⁰Bakke, Ingvild Angell 2013 «Lokalpolitikken sin eigendynamikk – en studie av Odda kommune og UNESCO- spørsmål» Masteroppgåve i statsvitenskap. s. 31

²¹Thagaard, Tove 2003 «Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode» Bergen fagbokforlaget.s. 49

dig gjennom, fra start til slutt²². Det blir viktig at jeg klarer å ta vare på troverdigheten i oppgaven, og at jeg har et forsiktig forhold til mine egne holdninger og mine egne tolkninger, at ikke dette blir blandet sammen med det datamaterialet jeg har samlet inn. Det er også viktig at det jeg måtte finne, og det jeg måtte lære av dette caset, kan overføres til andre saker. Det vil si at det er en god overføringsverdi i oppgaven.²³

1.4.2. Metodevalg

Det empiriske materialet består av avisartikler fra lokalavisene fra tidsrommet høsten 2010 til høsten 2011, dette er mest aviser fra Tromsø det vil si Nordlys eller ITromsø, men det er også andre aviser som Klassekampen. Dette er både leserinnlegg og det som går på debatt rundt saken, men det er også redaksjonelle artikler der det er slått opp i avisen om saken, den ene eller den andre veien. Det er artikler knyttet til kommunestyremøter og offentlige møter knyttet til denne saken. Saksdokumenter er fra møter i Tromsø kommune, dette er både konsekvensutredninger og handlingsplaner og hvordan møtene gikk, og hvem som har stemt hva. Det er også hvordan saken er blitt behandlet først i den aktuelle komiteen som er relevant for saken (kultur, idrett og oppvekstkomiteen), og hvordan saken har blitt behandlet videre i ulike forumer, som formannskapet og kommunestyret. Dette er dokumenter som viser hvem som har foreslått hva, hvem som har stemt for og hvem som har stemt mot, hvem som har ville stoppe saken og hvem som har villet utsette saken. I tillegg er det dokumenter som viser hva konsekvensene blir ved innlemmelse, og hva som står i handlingsplanen for et gitt tidsrom som ønskes vedtatt. Forøvrig baserer jeg meg også på intervjuer med sentrale aktører i saken, både personer som er for og imot og sentrale personer fra Sametinget, nåværende ordfører (2014) i Tromsø er intervjuet, i tillegg til andre viktige personer som var sentral i saken og som var for saken og de som var imot innlemmelse.

Tidligere varapresident på Sametinget er intervjuet og daværende Sametingspresident.

Møtereferatene fra saksdokumentene er rimelig sparsomme, og derfor er jeg nødt å legge vekt på intervjuer og møter i komitebehandlinger. Derfor er avisartiklene viktige til å kunne gi en god oversikt over saken i sin helhet, samt den offentlige debatten forøvrig. Dette kaster lys over prosessforløpet, og sier noe om hvem som er sentrale aktører i saken, hvilke argumenter som er sentrale, og om det er ulike fraksjoner som står mot hverandre. Av disse artiklene fremgår det hvordan karakter debatten har hatt.

²²Bakke, Ingvild Angell 2013 «Lokalpolitikken sin eigendynamikk – en studie av Odda kommune og UNESCO- spørsmål» Masteroppgåve i statsvitenskap. s. 31

²³Thagaard, Tove 2003 «Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode» Bergen fagbokforlaget. Side: 45, 49, 169- 170

Avisartiklene gir oss både saken slik den forløper i prosessen, og hvordan debatten pågår gjennom det aktuelle tidsrommet, og hvordan de ulike sidene i saken argumenterer mot hverandre og for sitt syn i saken.

Saksdokumentene sier noe om den formelle saksprosessen, hvordan den har forløpt. Hvem det er som har formelt fremmet saken, og hvem som har vært imot. Hvilke argumenter som har vært ført, og hvordan saken har vært forsøkt påvirket enten til å utsette eller stoppe saken, eller hvordan den er blitt kjempet igjennom og behandlet slik den er gjort.

Dokumentene fra første offentlige tidspunkt som saken er nevnt, strekker seg i tid i ca. et år i tid, fra ca. høsten 2010 til høsten 2011. Dette gir god oversikt over hvem som har vært på de ulike sidene, hvordan det har vært jobbet for enten å stoppe, eller vedta saken. Og hvordan konsekvensutredninger er blitt lagt frem, og hvorfor rådmannen har stilt seg positiv i saken.

Intervjuene komplimenterer det som er nevnt i avisartiklene og saksdokumentene, i tillegg til at vi får et dypere innblikk i det uformelle hos aktørene, det vil si det taktiske i saken, de taktiske vurderingene og hvordan den enkelte har tenkt i forhold til denne saken, og i møte med denne saken. Det som sitter mellom linjene, strategier og planer i forhold til saken, og personlig forhold til saken. Alt dette kan knyttes tilbake til aktørenes motiv, hva det er som kan forklare deres adferd. Hvorfor de gjør som de gjør? Dette vil ikke fremgå av avisartiklene og saksdokumentene, dette vil vise hvordan saken har utviklet seg både hos det enkelte individ, og for ulike grupper av interesser i saken.

Her får vi individenes tanker og holdninger, og ulike interesser i saken, og hvordan de i etterkant ser og bedømmer saken.

Svakheten er at saken da blir sett i retrospektiv perspektiv, og derfor kan mye «etterpå-klokskap» knyttes til saken, som i utgangspunktet ikke var der. Meninger og analyser av saken kan komme etter at saken er avsluttet, og handle om hvordan saken kunne ha vært håndtert anderledes eller bedre, foreksempel.

Selv om det er slik, vil det uansett gi oss noen beskrivelser på hvordan aktørene selv ser på saken.

Det er to representanter som er eller var for innlemmelse og to som var imot som er intervjuet, det er to sentrale politiske aktører fra den samiske siden fra Sametinget som også er intervjuet. Dette er politikere i saken, fordi det er de som har vært drivere i saken. Noen av dem har hatt mer fremtredende stillinger enn andre, men alle kan kategoriseres som politikere. En av dem som er forkjemper for saken, kan kalles for sakens gründer eller forslagstiller. Denne personen er også en politiske skikkelse, med en rolle som politisk rådgiver i dette tidsrommet, men personen kan kategoriseres som en politisk karakter fordi han har hatt en

politisk rolle i saken, og har hatt en politisk karriere.²⁴ Disse var forkjempere for innlemmelse.²⁵ Andre som er intervjuet er en person fra Venstre²⁶, som etter valget var byråd for den aktuelle saken og en person som ble ordfører i Tromsø etter valget i 2011 for Høyre²⁷, disse er representanter for mot siden i saken. Fra Sametinget er daværende Sametingspresident og varapresident intervjuet,²⁸ disse representerte den samiske politiske siden i saken. I tillegg ble Aps nåværende leder på Sametinget intervjuet, det var meningen at han skulle representere den samiske siden, men han kunne ikke svare på de spørsmålene, så han ble også en representant for innlemmelse²⁹, men han er ikke å anse som en viktig person knyttet til informasjonen jeg har fått om saken. Det er de seks første som er de som er mest relevant for oppgaven. De representere den politiske siden i saken, da jeg anser de som viktige drivere i saken. Derfor er det kun politikere som er intervjuet.

Målet mitt har ikke vært å redegjøre for forvaltningsområde for samisk språk og om det var bra eller dårlig, og hva som konkret ligger i en slik avtale, selv om jeg kommer litt inn på hva den er og hva det innebærer å innlemmes i en slik ordning. Mitt mål har vært den politiske prosessen i saken, vedtakene eller de politiske beslutningene, og derfor har det vært logisk å intervju politikere fra den gitte sak. Det er avisartiklene mest og litt saksdokumentene, som har gitt grunnlag for de fleste av de jeg har villet intervju, noen har jeg blitt tipset om i intervjuene. Dette er for det meste personer som har hatt en veldig offentlig og aktiv rolle i saken, dette er personer som i kraft av sin posisjon i politikken har hatt mulighet til å påvirke mye i saken, og som har vært sentrale i saken. Derfor er det naturlig at disse ble intervjuet. Det er personer som kan gi detaljert informasjon rundt saken, hvorfor og hvordan. De kan forklare sitt syn i saken, og de har god innsikt i saken, og er som nevnt sentrale i saken, og dette er grunnen til at de er utvalgt til å være respondenter.

Derfor er det naturlig å bruke case-analyse og kvalitativ metode, for å kunne si noe om denne sakens prosessforløp og utfallene.

²⁴Intervju med politisk rådgiver i Tromsø Ap Eskild Johansen

²⁵Intervju med Tone Marie Myklevoll Tromsø Aps sentralpolitiker

²⁶Intervju med Jonas Stein Tromsø Venstres

²⁷Intervju med Jens Johan Hjort Tromsø Høyres ordfører kandidat på det tidspunktet, men ordfører av Tromsø idag (25.04.2014)

²⁸Intervju med daværende Sametingspresident Egil Olli og varapresident Láilá Susanne Vars

²⁹Intervju med nåværende leder i Ap på Sametinget (25.04.2014)

1.5. Oppbyggingen av oppgaven

Jeg har i dette kapitlet gitt en kort introduksjon av det som er temaet for oppgaven, og hvordan jeg vil løse den. Oppgaven har seks kapitler.

I kapittel 2 kommer teorien i oppgaven, jeg ønsker å analysere mine funn i lys av statsvitenskapelig teori, det vil si ved bruk av beslutnings-modeller. Disse modellene vil i dette kapitlet bli gjort rede for. Ut i fra disse modellene, kan vi utlede spørsmål og fra de kan vi si noe om prosessforløpet og beslutningsutfallet i saken, hvordan karakteristiske trekk ved prosessen forklarer vedtakene.

Kapittel 3 vil handle om den første fasen av saken frem til det første vedtaket ble gjort i juni 2011. Her vil hele saken komme frem, sakens innhold og karakter, aktørene og debatten, etc.

Det fjerde kapitlet vil være prosessen fra vedtaket i juni 2011 og frem til omgjøringen av vedtaket, etter lokalvalget i 2011. Her vil det komme en beskrivelse av hvordan og hvorfor vedtaket ble omgjort.

I kapittel 5 vil jeg analysere mine funn i lys av beslutnings-modellene slik de er fremstilt i kapittel 3 og de spørsmålene som kan utledes fra dem. I dette kapitlet vil en konklusjon bli trukket om hvilken av modellene som kan ha størst forklaringskraft i saken, i forhold til å kunne si noe om prosessforløpet og beslutningsutfallet.

Kapittel 6 er avsluttende kapittel med konklusjoner, her vil vi se tilbake på problemstillingen i oppgaven, og oppgaven vil bli avsluttet med en konklusjon.

2. Kapittel

2.1. Hva er en beslutning?

En beslutning kan ses på som sluttproduktet av en prosess. En beslutningsprosess er i sin enkelhet i teorien sett på som den rekken av ulike handlinger eller vurderinger som fører eller leder frem til at en får et vedtak, og at denne beslutningen blir til virkelighet.

Hvordan en politisk prosess forløper er det interessante her, sammen med hvordan en kommer frem til en beslutning på. Skal vi se nærmere på en beslutningsprosess kan vi si at den består av tre forskjellige faser, informasjon skal samles inn, valg skal gjøres mellom ulike alternativer, og realiseringen skal gjøres av en beslutning.

En beslutning inneholder ofte en intensjon om å kunne påvirke noens adferd. Det er en antagelse om at beslutningene som skal settes ut i livet, kan gi den ønskede effekten.³⁰

2.2. Rasjonell beslutnings-modell

En modell er ingen aktør, og har ingen preferanse, men det er en «brille» som forskeren tar på seg for å studere et fenomen.

Den rasjonelle beslutnings-modellen betinger rasjonelle aktører, og at disse har et mål som de søker å realisere. At en organisasjon er et «verktøy» for løse godt definerte mål, med godt definerte problemer, og metoder for å løse disse problemene. Modellen har en enkel tankegang om at organisasjoner er til for bevisst å realisere gitte mål.

Den rasjonelle beslutnings-modellen kan kort ses på som at det er klare mål og preferanser, med fullstendig informasjons kunnskap, det vil si at informasjonsgrunnlaget er godt. Og til slutt at det er hierarkisk styring, det vil si at det sitter noen på toppen å styrer.

Grunnpremisset i den rasjonelle modellen, er at organisasjonen skal handle som en rasjonell aktør. Av den grunn påvirker organisasjonen de individuelle aktørene som er i organisasjonen. Dette går på oppmerksomheten til den enkelte, på forventningene denne har til de andre i organisasjonen, og på at organisasjonen styrer adferden til individene slik at de kan nå felles mål. Organisasjonen forsøker å veie opp for den enkeltes begrensede rasjonalitet, dette gjøres ved at summen av alle deltakere blir bedre en den enkelte

³⁰Jacobsen, Dag Ingvar og Thorsvik, Jan «Hvordan organisasjoner fungerer» : 279

deltaker alene. Da får organisasjonen en høyere grad av rasjonalitet når en ser kollektivt på summen av alles rasjonalitet.^{31 32}

I en ideell organisasjon hvor dette fungerer på denne måten, får vi en god helhetlig forståelse på den helhetlige store oppgaven som organisasjon ønsker å løse. De viktigste elementene vil da ha en god mulighet til å bli fanget opp, og organisasjonen kommuniserer med sine interne enheter, noe som gir organisasjonen et bedre beslutningsgrunnlag. Summen av dette er at organisasjonen kompenserer for den enkeltes begrensede rasjonalitet.

Det vil si at organisasjoner i denne modellen blir sett på som en enhetlig rasjonell aktør, der enighet råder, og en felles vilje for å opptre rasjonelt i den hensikt for å realisere mål. Det vil si at organisasjoner fremstilles normativ i denne modellen, noe som betyr at en tenker seg hvordan en organisasjon bør fatte rasjonelle beslutninger. Det vil si at det ikke er en deskriptiv modell om hvordan organisasjoner fungerer i praksis. Selv om det er slik, vil det være særlig beskrivende i situasjoner der problemer har en klar løsning, og når en klarer å ha en liten deltakerskare, da vil organisasjoner opptre i nærheten av slik modellen fremstiller organisasjoner.³³

Denne modellen gir en veldig enkel og logisk oppfattelse av de ting som skjer når en beslutning skal fattes. Her er det en direkte sammenheng mellom beslutningstakeren og de ting som skjer for å få til en beslutning. En tenker seg at organisasjonen, er som om den er enn enkelt person, og at det er enighet om det som skal gjøres, og at de omstendigheter rundt et valg er tatt for gitt. Dette finner sted før beslutningen skal fattes. Det er tenkt i denne modellen at de valgene i organisasjonen er et resultat av klarlagte preferanser, og tydelig regleverk for å sammenligne ulike kriterier. Dette kan være alternativer som er konstante, eller at en kost- nytte analyse blir gjort, eller at en har metoder for å sammenligne preferanser med alternativer, for å se hva som gir mest mulig forventet nytte, for eksempel.

Det gjøres stadig noen forsøk på å utvikle den rasjonelle modellen videre, ved og forbedre metodene for hvordan disse preferansene og valgmulighetene skal bli behandlet på. Dette har vært gjort ved å utviklingen av rasjonaliteten om «den tilfredsstillende mann» som har en bundet rasjonalitet. Dette var med på å

³¹Olsen, Johan P. «*Public Policy- Making and Theories of Organizational Choice*» : 45 og 47

³²Jacobsen, Dag Ingvar og Thorsvik, Jan «*Hvordan organisasjoner fungerer*» : 295

³³ Jacobsen, Dag Ingvar og Thorsvik, Jan «*Hvordan organisasjoner fungerer*» : 296

utvikle den rasjonelle beslutnings-modellen mye, men denne utviklingen har handlet om å forstå måtene for hvor alternativer oppdages på, og metoder for å sette sammen mål med middel i et intellektuelt beslutningsperspektiv.³⁴ Dette er et kort utdrag fra hvordan den rasjonelle beslutnings-modell teorien er og har utviklet seg. Det kunne vært sakt mye, men det er det ikke tid til i denne oppgaven.

2.3. Forventede funn

I lys av det vi så i redegjørelsen av den rasjonelle modellen kan vi stille noen spørsmål. Det er slik at de fleste beslutninger i de fleste organisasjoner oftest er sannsynlige produkt av relativt få personer, fordi de har en spesiell kompetanse eller ekspertise, eller av andre grunner har en forventning på seg om og kunne fokusere på ulike problemer og finne ulike løsninger. De beslutningene er skapt på det grunnlaget av et sett av prosedyrer, som gir de resultater som er vidt akseptert som oftest.³⁵

Som vi har nylig sagt sier den rasjonelle beslutnings-modellen at det er en situasjon der det er få utøvere, og at her er det fastbestemt verdikonsensus i saken, og at det er form for ledelse eller styring i arbeidet, som er sentralt styrt. I denne modellen ses organisasjonen på som et «redskap» til å produsere politiske beslutninger med, og at det er tett sammenheng mellom hendelsen vi søker og forklare og aktørenes perspektiv og fokus i saken.

Her kan vi i lys av denne modellen stille spørsmålene, var det få aktører med i starten av saken, da den kom opp? Var saken styrt av en form for sentral ledelse? Og var det en verdikonsensus i saken for hva som var rett og hva som burde gjøres?

I denne casen med Tromsø kommune og spørsmålet om byen skulle innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk, vil jeg anta at det var få aktører med i og få saken opp på dagsorden, og med å få saken utredet. Jeg vil anta at det vil være en form for ledelse som styrer retningen av saken, og at det er blant disse få en enighet i hva det som burde gjøres og også hvorfor.

Jeg har utarbeidet en hypotese til de utledede spørsmålene fra den rasjonelle beslutnings-modellen.

³⁴Olsen, Johan P. «Public Policy- Making and Theories of Organizational Choice» : 45 og 47

³⁵Olsen, Johan P. «Public Policy- Making and Theories of Organizational Choice» : 48- 50

Hypotesen 1 er: FRP, H og V har forsøkt å utnytte «gavepakke» av en sak for å vinne frem, (kanskje for å slå en politisk motstander.) (konfliktmodell og garbage can modell/ perspektiv)

Denne hypotesen vil kanskje avdekke at det ikke har vært en rasjonell prosess, med få aktører, men at det har vært en sak, med mer konflikt, enn enighet.

2.4. Konflikt-forhandlingsmodell

Denne modellen handler om fortolkninger, der forhandlinger og koalisjonsbygging er virkemidler for å komme frem til en beslutning.

I konflikt-forhandlingmodellen er en organisasjon sett på som summen av mange ulike grupper med til dels ulike interesser. Dette bryter med tankegangen i den rasjonelle beslutnings-modellen, der organisasjoner var sett på som en enhetlig rasjonell aktør, med deltakere som jobbet mot å realisere et felles mål, men i konflikt-forhandlingmodellen er det anderledes. Her er tankegangen at en organisasjon består av grupper som kan både være uenige om mål og virkemiddel for å oppnå målene. For å komme til enighet blir det inngått forhandlinger, og så lenge avstanden ikke er for stor mellom interessene i organisasjonen, kommer de til en felles enighet. Disse forhandlingene kan vi generelt sett sette i to kategorier, der den ene handler om å fordele en gitt mengde ressurser, og der den andre handler om at en kopler seg sammen der de har felles interesser, fordi dette gjør at de kommer bedre ut av det, enn de ellers ville ha gjort.³⁶

Både i konflikt-forhandlingmodellen og i den rasjonelle beslutnings-modell, er antagelsen at det er direkte sammenheng mellom de ønskene til en beslutningstaker og de hendelsene som finner sted i og rundt organisasjonen. Forskjellen er som vi har nevnt at organisasjoner består av rasjonelle aktører og subb-grupper med ulike interesser. Den typiske situasjonen er når noen av deltakerne vil tjene mer på en bestemt situasjon, dersom de får en beslutning som blir gjort slik som de ønsker det, men at det ikke er et enkelt alternativ som dekker alle deltakernes behov i saken. Og at ingen av deltakerne kan få gjennomslag for sitt syn alene. Da vil som nevnt ovenfor forhandlinger være nødvendige, der det kan brukes trusler, bestikkelser, bytter, og kompromisser for å danne en allianse av deltakere, som støtter en løsning, og som sammen kan få gjennomslag for sitt syn i saken.

³⁶Jacobsen, Dag Ingvar og Thorsvik, Jan «*Hvordan organisasjoner fungerer*» : 298- 299

Det sentrale her vil være hvilke koalisjoner som finner sted? Og hvordan de kan bruke de ressursene som de har? Det trenger ikke å være noen verdi konsensus for at koalisjonene skal være

levedyktige, og koalisjonstrukturen kan være problematisk på noen områder av modellen, der det vil eksistere alternative koalisjoner.

Konflikt-forhandlingmodellen har en antagelse om at det i tankeprosessen dreier seg om kople mål med virkemiddel på et individuelt nivå, men at det sosio- politiske perspektivet er viktig for sette sammen motstridende preferanser. Dette gjør at det som en deltaker sier er viktig, men det er også viktig hvem det er som sier det, og hvordan det blir sakt, og hvilke ressurser vedkommende kan bruke for å få gjennomslag for sitt mål – virkemiddel syn.

Den rollen til en politisk leder er dermed viktig, når politikk skal utformes, og for å få levedyktige koalisjoner, som kan få gjennomslag for sitt politiske syn. Dette går på informasjons innsamling, rundt alternativer og konsekvensene, og hvor mye en kan mobilisere støtte for et alternativ, og hvor god en er til å forhandle med mulig støttespillere, for å få gjennomslag for sitt alternativ. Den enkelte deltaker kan dermed oppnå suksess, knyttet til disse tingene, og hvor god den enkelte er til å fremsette krav, og de ressursene den enkelte kan ta i bruk for å nå sitt mål. ³⁷

2.5. Forventede funn

Konflikt-forhandlingsmodellen handler ofte om at det er to fraksjoner med ulikt syn i en sak, og at det mobiliseres og der den sterkeste, det vil si den med flertallet vinner frem. Og at det inngås forhandlinger for å kunne vinne frem.

Der konflikt-forhandlingmodellen passer best er der hvor det er flere delt-tidsaktører som er aktivert, og der hvor grupper av deltakere er relativt stabile, og hvor det er stabil enighet av hva problemene i saken er, som er involvert i løsningen. Og der hvor det er en stabil uenighet, om hva som bør gjøres for å løse problemet.

Setter vi dette opp mot caset er det grunnlag for å kunne utlede spørsmål.

Var det noe uenighet i saken? Hvorfor var de uenige? Hvem var uenige? Hva var de uenig i? Og ble det inngått forhandlinger og allianser for og kunne vinne frem i saken?

³⁷Olsen, Johan P. «Public Policy- Making and Theories of Organizational Choice» : 47 - 48

Her er det og anta at det var uenighet i saken, og at det var uenighet i om innlemmelse i språkområdet var riktig, om det var behov for det, om virkemiddelet var riktig. Det også sannsynlig at det er noe uenighet mellom de som er i posisjon og de som er i opposisjon. Det vil også være sannsynlig at det var noe de er enig i, mens noe de var uenig i, og at noen er helt uenig i at dette tiltaket er riktig. Vi kan også anta at det er sannsynlig at det inngås koalisjoner for å kunne ha flertall for sitt politiske syn i saken.

Dette er noen spørsmål som vi kan utlede fra denne modellen mot denne saken. På en slik måte kan beslutningsmodellene brukes.

Til denne modellen (konflikt-forhandlingmodellen) har jeg utarbeidet hypotese 2:

Sametinget har fått for få støttespillere med seg, bare Ap og de rød-grønne til å innlemme Tromsø i forvaltningsområde for samisk språk. (Konfliktmodellen og garbage can modellen)

2.6. Garbage can modellen eller kunstige eller bi-produkt (ingen beslutning) modellen

Grunnpremisset i garbage can modellen er at det er uklare og tvetydige målsetninger, det tenkes at det er desentralisert eller at den er anarkisk i forhold til måten den blir styrt og kontrollert på. Den er ad-hoc, og kaotisk i sitt prosessforløp, og informasjonsgrunnlaget er svært tilfeldig. De antagelsene rundt årsak og virkning i den, er at den er uklar og basert på prøving og feiling. Beslutningene i den er basert på et resultat av tilfeldigheter, og ikke av intensjoner, og dens ideologi er at beslutningsfattning er en «lek», og at rutiner er et onde.

Når vi gjør rede for garbage can modellen tenker vi oss at vi bruker fire ulike strømmer, som i stor grad er uavhengig hverandre, og som strømmer (som en «elvestrøm») gjennom organisasjonen. Dette er en strøm av beslutningsmuligheter, deltakere, problemer og løsninger som strømmer gjennom organisasjonen.

Tankegangen her er at hver beslutningsprosess er en sammenheng mellom disse strømmene.

I en organisasjon kan enkelte deltakere ha spesielle løsninger som er deres favoritter, og som de søker å finne problemer som de kan komme til med sine løsninger på. Beslutningsmulighetene er derfor «søppelbøtter», som deltakerne kan tømme sine løsninger og problemer i. Grunntanken er at det kan skje en sammensetning ved at beslutningen er et resultat av sammenfall i tid, der to personer møtes som har gitte problemer og løsninger på et bestemt sted, som gir de muligheten til å ta en felles beslutning. En annen måte for sammensetning er at beslutningen kan være et resultatet av læring. Gjennom erfaring er det mulig å

lære seg, hvilke typer problemer, kunnskap og ferdigheter som finnes i eller rundt organisasjonen, og som kan lære deltakeren hvordan han eller hun skal håndtere situasjonen hun eller han er satt til å løse.

Det finnes en tredje måte for sammensetning eller sammenkopling. En beslutning kan være et resultat av strukturelle eller administrative arrangementer, som plasserer deltakere med gitte problemer, med deltakere med gitte løsninger på de problemene, på steder som gir muligheter for at beslutninger kan tas. I organisasjoner hvor det er uklare og muligens motstridende mål og strategier, der de ulike gruppene og personene har sine individualistiske strategier. Interessen for beslutningsprosesser er ikke bare for å få gjennomslag for sitt syn, men kan også være fordi det er moro og lærerikt å delta i slike prosesser, og det er heller ikke nødvendig at alle deltar med rasjonell tankegang med at de ønsker å virkeliggjøre et mål.

Strukturen vil være organisk eller ad-hoc-kratisk, og den vil sannsynligvis være i bevegelse, med uklare grenser mellom de ulike avdelingene. Beslutningssituasjonene vil være lite klargjorte, og det vil være få og utydelige retningslinjer og regler rettet mot deltakerne, og makten vil være jevnt fordelt. Dette gjør at ingen kan flytte problemer eller løsninger ut av beslutningsprosessene, eller bestemme hvor mye de andre deltakerne skal delta eller ikke. I store saker som er viktig for mange interesser, er det sannsynlig at det vil melde seg på et stort antall deltakere.³⁸

Hovedforskjellen mellom garbage can modellen og de andre som jeg har nevnt ovenfor, er at i garbage can modellen er det ikke noen direkte sammenheng mellom beslutningstakernes hensikter og de hendelsene som inntreffer, og som vi studerer med det ønske å kunne forklare det som skjer.

I garbage can modellen er hendelsene ikke et resultat av den enkelte deltakers hensikter, selv ikke i et komprimert perspektiv av konflikt-forhandlingmodellen. De to forrige beslutningsmodellene så på organisasjoner som «verktøy» for å realisere beslutninger. Dette er ikke dette tilfelle i garbage can modellen. Her er beslutningen et resultat av ulike prosesser som har sine egne dynamikker, som gir oss beslutninger som ikke var ment slik av noen av deltakerne.

Beslutningen er et bi-produkt av deltakeres adferd, som har sitt fokus ikke på denne beslutningen eller hendelsen, men på deres rolle i forhold til en annen beslutning. Deltakeren kan handle «rasjonelt» i denne saken, men beslutnings-skaperrollen i denne arenaen er kun et bi-produkt. I denne modellen er valgt beslutningsutfall, ikke noe som er kommet av en bevisst hensikt eller mening, og at det heller ikke har foregått noen form for deliberativ samhandling mellom de ulike interessene i saken. Dette fører til at beslut-

³⁸Jacobesen, Dag Ingvar og Thorsvik, Jan «Hvordan organisasjoner fungerer» : 303- 305

ningen er sett på som et resultat av løst sammenkoblede adferder av individer og grupper, som noen gang er styrt av en «sosio- politisk usynlig hånd».

Selv om modeller av disse tre typene som vi har vært inne på ovenfor, noen gang kan bli sett på som at de felles er inkonsistente, vil vi likevel oppdage at det er mer nyttig og anta at hver modell har sin egen plass, avhengig av den spesielle naturen av organisasjonssituasjoner og den type fenomen vi søker å kunne forstå og forklare.

Redskapet for å matche modellene til situasjoner vil være empirisk, det som er hovedsamlingen av argumenter er hentet ut i fra to enkle ideer: delt-tidsaktører og tvetydighet.

1.

Delt-tids deltaker: Det er bare i noen få situasjoner at en beslutning vil kreve oppmerksomheten til alle tilgjengelige deltakerne. Hver deltaker er hele tiden møtt med det personlige problemet av allokering av sin egen oppmerksomhet rettet på konkurrerende krav, som legger beslag på den tiden som deltakeren har tilgjengelig. På den ene siden kan vi anta at mesteparten av beslutningstakerne i de fleste midlertidige organisasjoner, at de har ofte alt for mye arbeidsoppgaver som de skal gjøre, organisasjonsoppgaven kan i seg selv kreve mer tid enn det som noen deltaker har tilgjengelig.

På den andre siden er deltakeren en del av fellesskapet i samfunnet, ved og være en del av en familie-rolle, i nabolaget, og i vennsgrupper. Og som et medlem i lokal, nasjonal og noen gang i det internasjonale samfunn. Alt dette gir utslag i at en hvilken som helst beslutningsprosess i en organisasjon er avhengig av andre krav, som er satt på tiden til de ulike deltakere, dette gjelder både helt overflødige krav fra omverden og «irrelevante» interne eller personlige krav.

En beslutning kan ofte henge sammen med andre bekymringer (disse trenger ikke å ha noe med beslutningen å gjøre) som er aktivert og tilstedeværende i det samme tidsrommet som hos den enkelte deltaker. Dette gjør at oppmerksomhetsmønstrene er viktig, i forhold til det gitte vedtaket, og at andre faktorer en kan spille inn, som ikke er opplagt for det gitte vedtaket.

Dette gjør at det er vanskelig å kunne si hvilke deltakere som er relevant på forhånd, og at tiden som er påkrevd til vedtaket har blitt viktig.

Vår interesse her burde være på antall deltakere som er aktivert, typen deltakere som er aktivert, måten deltakerne presterer på og de mulighetene som er tilstede her for å kunne få fordeler, dette er noe som ofte kan være tilstede blant de ulike deltakerne når en beslutning skal tas.

2.

Tvetydighet: En organisasjon er en samling der problemer, ulike aktiviteter, følelser og valgmuligheter finner sted. En kan si at en organisasjon ikke er et instrument for å løse oppgaver, men et sted der valgmuligheter, problemer, og ulike løsninger er tilstede, og søker å finne hverandre. Det behøver ikke å være at valgmulighetene søker etter problemer, men det kan være motsatt, at problemer søker etter riktig valgmulighet.

Tvetydighet betyr at deltakerne kan ha ulike motiver for å delta. Noen er der fordi de er engasjerte i saken, andre er der fordi de ser at det er en mulighet for å vise seg frem, at det er morsomt å delta. Det vil si at det er mange ulike motiver for å delta.

Det som er interessant her i forhold til definisjonsprosessene er kompleksiteten av ulike definisjoner, foreksempel multi- dimensjonslitet av mål, antall beslutnings-skapende variabler, og tilstedeværelsen av algoritmer for manipulering av mål- middel relasjoner. Og den stabiliteten av definisjonen som er over tid.³⁹

Det som er i dette perspektivet, er at beslutningsprosesser i en organisasjon er dypt avhengig av de to svært beslektede prosessene som nevnt: en prosess for aktivisering, og en prosess for definisjon.

2.7. Forventede funn

I lys av garbage modellen har jeg utviklet hypotese 3 utarbeidet:

Saken var en rein konflikt mellom de to politiske fraksjonene i kommunestyret. Fokuset har vært kun på denne saken.

Her er det fokuset til deltakerne som er viktig. Den kan også koples opp mot konflikt-forhandlingmodellen.

Ser vi på garbage can modellen, kan vi si at det er mest sannsynlig best å bruke denne «brillen» der både aktiviseringen og definisjonen av situasjonen er i endring, og hvor det er flere deltakere som er aktivert og

³⁹Olsen, Johan P. «Public Policy- Making and Theories of Organizational Choice» : 48- 51

hvor definisjonen er sammensatt, med mange verdier og beslutnings- skapningsvariabler, der situasjonen er vanskelig å analysere og sammenligne konsekvensene med de mulighetene som finnes.

I garbage can modellen kan vi utlede spørsmål til caset. De spørsmålene vi kan stille er:

Hvorfor ble saken så betent? Hadde fornorskingspolitikken en utenforliggende rolle i saken? Eller hvor viktig var det symbolske i saken? Ville saken hatt en annen temperatur dersom det ikke hadde vært et valgår eller behandlingstiden hadde vært lengre og åpnere, og hvor dialog mellom posisjon og opposisjon hadde vært mer sentral? Kunne Sametinget hatt en større rolle i saken? Hvilket fokus hadde de ulike deltakerne i saken? Spilte det noen rolle at det ble en debatt med temperatur? Var deltakerne oppmerksom på at saken kunne få en betent påvirkning?

Det er slike spørsmål vi kan utlede av denne modellen rettet mot dette caset. Det er sannsynlig og anta at grunnen til at saken ble betent, kan være uenigheten mellom politiske motstandere, og at det kan ha vært noe utenforliggende som kan ha spilt inn, som at deltakerne kan hatt fokuset sitt rettet mot valget, og enten at de kan miste posisjonen eller at de kan komme i posisjon. Det er også sannsynlig at fornorskingspolitikken hundreårige påvirkning på folk og land kan underbevisst spille inn på holdninger, det vil si at det kan virke inn på det symbolske og på følelsene knyttet til større samisk tilstedeværelse i det offentlige rom.

Valgår og regjeringsslitasje kan også være faktorer som indirekte spiller inn, og at den behandlingstiden som var satt, sammen med graden av åpenhet og muligheten for dialog og kompromisser mellom posisjon og opposisjon, vil kunne ha en rolle i saken. I tillegg er det og anta at Sametingets rolle i saken, kan spille inn på debatten og på beslutningstakerne i saken, og de holdninger og det fokus som de måtte ha i saken. Videre kan det være sannsynlig at det ikke spilte noen rolle at det ble en debatt med temperatur, for de som skulle beslutte i saken. Tilslutt kan en anta at deltakerne ikke var klar over at dette var en sak som det kunne bli temperatur i, og at deres fokus har vært på noe annet i saken, og at det i utgangspunktet virket som en enkel sak og ta en beslutning i.

Dette er noe av det jeg forventer at denne modellen skal kunne utlede spørsmål til, for å kunne besvare om dette caset har vært påvirket av andre ting enn selve saken, og dets argumenter. Dersom den har forklaringskraft.

2.8. Hypoteser

Til problemstillingen har jeg utarbeidet noen hypoteser for hva som er mest sannsynlig i denne saken. Disse er utledet av de tre beslutnings-modellene som finnes innenfor beslutningsteori. Modellene er gode fordi vi kan utlede spørsmål fra dem rettet mot den aktuelle casen, og dermed besvare hvilken av disse modellene som kan gi størst forklaring til casen. Jeg vil bruke disse for å avrunde hver beslutnings-modell. Som vi har sett i de avsnittene om forventede funn etter redegjørelsen av hver modell, at jeg har utarbeidet hypoteser til de utledede spørsmålene fra beslutnings-modellene.

Disse hypotesene var:

Hypotese 1 : FRP, H og V har forsøkt å utnytte «gavepakke» av en sak for å vinne frem, (kanskje for å slå en politisk motstander.) (konfliktmodell og garbage can modell/ perspektiv)

Hypotese 2 : Sametinget har fått for få støttespillere med seg, bare Ap og de rød-grønne til å innlemme Tromsø i forvaltningsområde for samisk språk. (Konfliktmodell og garbage can modell/ perspektiv)

Hypotese 3 : Saken var en rein konflikt mellom de to politiske fraksjonene i kommunestyret. Fokuset har vært kun på denne saken.

Her er fokuset til deltakerne viktig. Den kan også koples opp mot konflikt-forhandlingmodellen.

Hva var grunnen til at saken kom på dagsordenen? Hva var hensikten. Og hvordan? Svaret på dette vil bli analysert i forhold til den empiriske beskrivelsen av hvordan prosessen utviklet seg, fundert på det materialet som jeg har samlet inn. De beslutnings-modellene som finnes er til for å kunne gi generelle forklaringer på forholdet mellom prosessforløp og beslutningsutfall, altså på spørsmålet om hvordan karakteristiske trekk ved selve beslutningsprosessen eller prosessene bidrar til å forklare vedtakene.

Hvorfor blir saken så politisk betent? Det skal jeg også forsøke å finne et svar på i lys av modellene, og hvordan dette har påvirket prosessen som ledet frem til de to vedtakene. Hvorfor vedtakene ble gjort og hva som var grunnen til det, her vil det komme en analyse i forhold til disse modellene.

Med de ulike partiene og hvordan koalisjonene i saken har vært dannet, har jeg tenkt på mulige scenarioer for hva som kan ha skjedd i denne saken, men det er disse utledede spørsmålene fra modellene, som skal forsøke å bedømme saken, dersom de er i stand til det. Empirien vil bli forsøkt presentert i kronologisk historisk rekkefølge. Det som er viktig er den empiriske baserte fremstillingen av prosessforløpet, det vil si hvem som tok initiativ og brakte saken på dagsorden? Hvordan det ble argumentert? Hvem som var på de ulike sidene i saken, som var uenige og hvorfor? Hvordan det ble mobilisert på begge sider og hvordan gikk en fram for å få gjennomslag for sitt syn i saken? Beslutnings-modellene skal tjene det formål: de skal være utgangspunkt for spørsmål eller hypoteser om forholdet mellom prosessforløp og beslutningsutfall. Her kan spørsmålet stilles, i hvilken grad kan beslutningene forstås som et resultat av en rasjonell prosess, styrt av ressurssterke aktører med klare mål og gjennomtenkte strategier? Eller i hvilken grad må vedtakene forstås som et resultat av forhandlinger mellom aktører med klart motstridende interesser, hvor den ene fraksjonen får gjennomslag for sitt syn, i det ene eller i det andre vedtaket? På en slik måte kan beslutnings-modellene være med på å formulere noen spørsmål.

2.9. En kritisk holdning til beslutnings-modellene

Vi har i de ulike delene ovenfor gjort rede for de ulike beslutnings modellene. Hva de er, hvordan vi kan bruke de som «briller» til å studere et fenomen, og hvor mange de er og hvor forskjellige de er fra hverandre.

Det er likevel viktig å ta med at det kan være svakheter med dem, og ta med det som er kritikken mot de. Svakheten med beslutnings-modellene er at det er normalt at en plasserer problemer inn i kategorier som blir omgjort til ulike modeller. Dette vil føre til at en leter etter den modellen som passer best til problemet som analyseres, noe som kan gjøre at en del av analysen blir mangelfull, fordi modellen ikke forteller alt som kunne vært analysert uten å være avhengig noen modell.⁴⁰ Det er viktig at jeg som forsker er klar over dette når jeg skal bruke de ulike beslutnings-modellene. Det er også viktig som nevnt mye i denne oppgaven viktig at en forstår at modellene brukes til å utlede spørsmål som senere kan brukes på den aktuelle casen.

⁴⁰Hovi Jon. 2008 «Spillteori: en innføring» Oslo Universitetsforlaget. s. 14

3. Kapittel: Prosessen frem mot vedtaket i juni 2011

3.1. Innledning

I dette kapitlet skal jeg gjennomgå saken slik den forløp seg frem mot juni 2011, da saken ble behandlet og vedtatt i kommunestyret. Det som er interessant her er hvordan saken utviklet seg? Hvordan den kom opp på dagsorden? Og hvem som arbeidet med den, hvilke reaksjoner det ble av at saken kom opp? Og hvordan prosessen gikk fremover? Hvilke argumenter som var tilstede, og hvilke aktører som var i saken, om det var uenighet i saken? Hvilken innhold og karakter saken hadde, og hvordan debatten foregikk?

Dette er en sak som jeg vil gjennomgå fra den kom opp på dagsorden og fremover mot juni 2011. Dette kapitlet vil basere seg på informasjon som kommer fra avisartikler, saksdokumenter og intervju med sentrale medlemmer i saken.

I intervju med politisk rådgiver fra Tromsø Ap⁴¹, ble det sakt at de hadde i 2009 sett at det gikk mot slutten med Ap- styre i Tromsø kommune. Det ble sakt at de sannsynligvis ville gå på et valgnederlag i neste kommunevalgkamp i 2011, og tape den makten de hadde hatt i en lengre tid.

De beregnet at Høyre ville kutte i offentlig sektor, og at Frp ville benytte anledningen til å kutte i det samiske tilbudet. Derfor var det et sterkt ønske om å kunne bevare eller beskytte det samiske tilbudet som Tromsø allerede hadde.

Derfor ble tanken om å innlemme byen i forvaltningsområdet for samisk sterkere etablert i Ap i Tromsø.

Fra Sametinget har Arbeiderpartiet nær tilknytting til Ap som sitter på Sametinget, de har lov og møte i de ulike partiorganene og ved ulike partiarrangementer. Ap på Sametinget hadde lenge hatt som mål og kunne jobbe med å få flere kommuner inn i dette forvaltningsområdet for dermed å kunne stryke de samiske tilbudene i kommunen, og dermed også styrke det sterkt truede språket samisk.⁴²

Det var Egil Olli som var leder for Ap på Sametinget da saken kom opp på dagsordenen i Tromsø, han var også Sametingspresident.

Saken om å innlemme Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk kom opp internt i Ap, og ble vedtatt som partiets politikk.

⁴¹Intervju med Politisk rådgiver for Tromsø Ap Eskild Johansen

⁴²Intervju med nåværende leder i Ap på Sametinget Willy Ørnebakk

Ap organisasjonen i Tromsø består av mange ulike lag, hvor ulike saker kommer opp, og som kan bli vedtatt som partiets politikk. Og da denne saken ble partiets politikk, var det de personene som sitter sentralt i organisasjonen, sin oppgave å iverksette tiltak for og kunne realisere partiets politikk. Denne saken kom opp på «bordet» til de som satt sentralt, sammen med flere andre saker. Tromsø Aps sentralpolitiker Tone Marie Myklevoll sammen med de andre som sitter sentralt, gikk derfor igang med å virkeliggjøre denne saken, ved at det ble foreslått å gjøre en konsekvensutredelse av saken. Dette ble gjort og en saksbehandler ved navn Niklas Labba som jobber ved samisksenter i Ullsfjorden, ble satt på saken for å utrede den.

Den rapporten som ble lagt frem der konsekvensutredningen kom, som var på flere sider, var en av de beste og mest omfattende utredningene han (Willy Ørnebakk) hadde sett om hvilke konsekvenser det ville ha for kommunen å inngå i et slikt forvaltningsområde⁴³. Det ble sakt at denne konsekvensutredningen ble brukt som et eksempel når han (Willy Ørnebakk) snakket med andre kommuner om forvaltningsområdet for samisk språk og hva det er.

Eskild Johansen mente at det var lurt å innlemme byen i dette området, fordi byen hadde allerede et godt tilbud til den samiske befolkningen, men at den kunne bli bedre. Gjennom et slikt forvaltningsorgan som dette området var, ville Tromsø mota økonomisk kompensasjon for å ha et godt samisk tilbud, et tilbud som allerede var tilstede og som var godt i byen.

Tone Marie Myklevoll mente at det var en grei sak i en by med høyt utdannede unge folk, ville en slik sak ikke være et problem. Byen ville mota penger for dette.

3.2. Saken kommer på dagsorden

Som vi har sett i innledningen var det slik de som var forkjempere for å innlemme Tromsø i forvaltningsområdet for samisk, ønsket å få saken på dagsordenen.

Derfor ble saken foreslått i komiteen for kultur- idrett og oppvekst og forsøkt konsekvensutredet. Senere kom saken opp i formannskapet i kommunestyret for å kunne bli konsekvensutredet. Dette var høsten 2010. Flere kommunestyremøter ble holdt, der det var tema om byen skulle innlemmes. Konsekvensutredningen ble begynt utredet, og den endelige utredningen ble lagt fram av rådmannen, som stilte seg positiv til å innlemme Tromsø i forvaltningsområdet for samisk.

⁴³Intervju med nåværende leder for Ap på Sametinget Willy Ørnebakk (25.04.2014)

Denne konsekvensutredningen var på flere sider, her ble det gjort rede for hva det betyr å

innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk. Her ble forutsetningene for å bli en del av språkområdet gjort rede for. I tillegg til de internasjonale og nasjonale målsettinger som er vedtatt for samisk språk, kultur og samfunnsliv, av sameloven § 3 og opplæringsloven § 6. Dagens modell for overføring av statlige midler til de kommuner som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Kriteriene for tospråklighetsmidlene, rapportering, og en foreslått målstyringsmodell, ble lagt frem her. Konsekvensene og mulighetene som det var for Tromsø kommune, og videre arbeid og tidsplan for å bli en del av forvaltningsområdet for samisk språk.

En sammenfatting av minimumskravene for en eventuell innlemmelse er at de statlige tospråklighetsmidlene skal kompensere for de merkostnader som oppstår hos kommunen for å tilby publikum et tospråklig tilbud på offentlige tjenester. Kommunen skal arbeide for å styrke samisk språk og lage strategiplaner med konkrete tiltak.

Kommunestyret kan bestemme hvilke deler av den kommunale forvaltningen der samisk skal være likestilt med norsk.

En innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk betyr at kommunen forplikter seg til å følge samelovens språkdel § 3 og annen lovgivning som spesielt gjelder for samiske distrikt.

Dette medfører at kunngjøringer og lovtekster og forskrifter som er av særlig interesse for den samiske befolkningen, samt skjema til bruk overfor et lokalt eller regionalt offentlig organ, skal oversettes til samisk.

Den som henvender seg til det offentlige, inklusive helsevesenet, på samisk, muntlig eller skriftlig, skal få svar på sin henvendelse på samisk. Dette gjelder ikke for tjenestemenn på oppdrag som er utført sitt kontor.

Alle har rett til å lære samisk, og offentlig ansatte har rett til permisjon med lønn for å lære samisk når avdelingen der den ansatte arbeider trenger det. Ved en innlemmelse må det samiske læreverket brukes i grunnskolen, og kommunen må tilby samiske barn barnehageplasser som bygger på samisk språk og kultur. Det samiske navnet skal stå først på de skilt som kommunestyret ønsker å gjøre

tospråklige. Dette er konkret det konsekvensutredningen sier fra 2010.

Ap var mest for, sammen med Rødt, og Sv, dette var egentlig en gammel Rødt sak, ifølge intervju med Eskild Johansen. Det var noe motstand mot saken, fra opposisjonen. Noen av opposisjonen foreslo å utsette saken, mens andre foreslo og stoppe saken, men de var i mindretall og som det fremgår av saksdokumentene ble disse forslagene fra opposisjonen nedstemt. Venstre ønsket å stryke et punkt som gikk ut på at Tromsø kommune skulle behandle saken i juni 2011, dette ble nedstemt. Frp ønsket å utsette behandlingen til oktober 2011, det vil si og utsette saken, dette ble også nedstemt. I kommunestyremøtet fra 15. desember 2010, ble det vedtatt at saken skulle behandles i juni 2011. De tre punktene som ble vedtatt var å starte opp arbeidet med å utarbeide en handlingsplan for samisk språk i Tromsø og at denne handlingsplanen skulle behandles i Tromsø kommunestyre i juni 2011 som grunnlag for å søke om innlemme Tromsø kommune i forvaltningsområdet for samisk språk. Og det ble forutsatt at en innlemmelse i forvaltningsområdet samisk språk ikke skulle belaste den kommunale økonomien^{44 45}.

Som Eskild Johansen nevnte var det viktig for de i Ap å kunne få saken vedtatt mens de satt i posisjon og hadde flertallet. Derfor var det sentralt at saken måtte behandles før valget.

Hvordan og hvorfor saken kom på dagsordenen vil jeg grundig gjennomgå nedenfor.

3.3. Hvordan saken kommer på dagsorden og hvorfor?

Saken kom på dagsordenen ved at den ble foreslått i kultur, idrett og oppvekstkomiteen i 2010, her ble den foreslått konsekvensutredet, som jeg kort har vært inne på. Og som vi har sett ble konsekvensutredningen lagt fram, og rådmannen stilte seg positiv til innlemmelse. Rådmannen mente at å vedta handlingsplanen for å innlemme Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk, ville være i trå med tidligere handlingsplaner vedtatt av kommunen først i 1996, da kommunen vedtok handlingsplan for samisk kultur og næring i Tromsø. Og det vil være i trå med kommune plan fra 2007- 2008, om Tromsø som en åpen og inkluderende kunnskaps by. Rådmannen mente at Tromsø med sin kompetanse og størrelse som kommune og status, ville være med på å styrke den samiske identiteten og bevisstheten, i tillegg til at det ville heve statusen på samisk språk og kultur både i Troms og nasjonalt, det vil si at det ville ha positiv ringvirkningseffeter på andre steder, en bare i Tromsø. Det ville ha en symboleffekt, og det ville være positive ringvirkninger til andre om at et mangfoldig samfunn der det samisk språket og kulturen inngår er viktig, og at dette er viktig

⁴⁴Saksprotokoll. Utvalg: Formannskapet. Møtedato: 13.12.2010. Sak: 235/10 Tittel: «Hva det vil innebære – og konsekvensene av at Tromsø innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk»

⁴⁵Saksprotokoll. Utvalg: Kommunestyret. Møtedato: 15.12.2010. Sak: 159/10 arkivsak: 10/6606 Tittel: «Hva det vil innebære – og konsekvensene av at Tromsø innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk»

for Tromsø kommune. Dette vil føre til at en styrker identiteten til de samiske innbyggerne i Tromsø, og vil styrke åpenheten i kommunen og dens evnen til å være inkluderende.

Tromsø har tidligere vedtatt at å sende ut signaler om likeverd, interesse for å lære og at kommunen har en evne til å dele sin kompetanse innenfor åpenhet og inkludering i sitt eget samfunnet med andre. En innlemmelse vil gi positive ringvirkninger, og vil gi byen flere arbeidsplasser, i tillegg til mye positiv omtale. Byens interesse for å styrke samisk språk og kultur er i tråd med Tromsøs rolle som internasjonal urfolksby.

Rådmannen er derfor positiv til innlemmelse i forvaltningsområde for samisk språk. Rådmannen foreslår videre at det blir utarbeidet en mer grundig og dyptgående handlingsplan for samisk som kan vedtas i juni 2011. I en slik handlingsplan kan en mye mer gå i detalj på konsekvenser og ulike tiltak som må gjøres i Tromsø. Og dersom en slik plan blir vedtatt danner den grunnlaget for en søknad om innlemmelse i språkområdet.

Dette er rådmannens vurdering av konsekvensutredningen som ble lagt frem 04. november 2010 i kultur, idrett og oppvekstkomiteen. Her blir det redegjort for hvorfor rådmannen stiller seg positiv til en innlemmelse av Tromsø kommune i forvaltningsområde for samisk språk.

I intervju om innlemmelse av Tromsø i forvaltningsområde for samisk språk, kom vi inn på grunnene til å søke.

Og grunnen var å beskytte det samiske offentlige tilbudet som kommunen hadde ⁴⁶. Som vi har vært inne på tidligere, fryktet de at det kom til å bli kuttet i dette tilbudet, dersom det ble et forventet regjeringsskifte med Høyre og Frp i kommunestyreledelsen. 04. november ble konsekvensutredning på seksten sider lagt frem, denne ble vedtatt i KIO (Kultur, idrett og oppvekstkomiteen) om at det ble startet opp arbeidet med å utarbeide en handlingsplan for samisk språk i Tromsø, og at denne planen skulle behandles i juni 2011, som grunnlag for innlemmelse i forvaltningsområde for samisk språk, og at det ble bedt om prinsippavklaring i kommunestyret om disse to punktene. Og det som skjedde i formannskapet 13. desember 2010 og i kommunestyret 15. desember 2010 har vi jo sett tidligere i oppgaven. Da saken var oppe til behandling i KIO 16. november 2010 ble den stemt for av alle bortsett fra to. Til og med Høyre stemte for saken. Ser vi i på møtet fra 13 desember 2010 i formannskapet stemte nå Høyre mot saken, det var to forskjellige personer som satt i de ulike kommunestyremøtene. Dette kan tyde på at det ikke var noen enhetlig tanke om denne sa-

⁴⁶Intervju med politisk rådgiver for Tromsø Ap Eskild Johansen

ken og hva man skulle stemme i Høyre. I kommunestyret fra 15 desember 2010, står det ikke hvem som har stemt hva, men at det er forslag fra Frp og Venstre om å stoppe saken eller utsette den.

Dette viser at det først nå begynner og bli en motstand, men at den ikke er enhetlig, der alle er enige om hva som skal gjøres. Senere ble det mer debatt, saken ble debattert i Tromsøs aviser, det var noen som var imot at byen skulle innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk. Venstre og særlig Frp var imot, dette hadde Frp vist i møtene i kommunen, både i KIO, formannskapet og i kommunestyret. Dette var tydelig en sak de var engasjert i, og mente var feil for Tromsø. Debatten som gikk i byens aviser påløp utover 2011 mot behandlingstidspunktet i juni.

Ap ønsket og få saken vedtatt mens de enda hadde flertallet, ifølge Eskild Johansen. Venstres Jonas Stein mente at Ap hadde et ensidig fokus i saken, og press om å få saken igjennom. Ap var for og mente at dette var en sak hvor Tromsø skulle få penger for et tilbud som allerede eksisterte i byen, dette ville føre til at tilbudet kunne bli bedre.

3.4. Saken skaper debatt

Saken og debatten ble fort betent, det var tydelig noe denne saken rørte ved i folke-følelsene som vakte reaksjoner. Det ble reagert på at det samiske stedsnavnet skulle komme først, og at det kom til å bli dyrt for kommunen. Dette førte til at vi i kommunestyremøte fra 2010 fikk et vedtak om at det norske navnet skulle komme først, noe som var greit for Sametinget. De økonomiske sidene ved innlemmelse i området ble lagt fram i konsekvensutredningen, hvor kostnadene ble lagt frem for hva dette ville koste i antall kroner, og hva kommunen ville få i kompensasjon fra staten eller Sametinget.

Denne saken ble utredet, og behandlingstiden ble satt til rundt et halvt år. Det virket som en grei sak som Aps sentralrepresentant mente. Men dette skulle bli en «varm potet», og saken vakte debatt nærmest umiddelbart da den kom opp, og da behandlingstiden ble satt. Fra begynnelsen av 2011 ble saken kraftig debattert i byens aviser.

sitat: «Vend i tide, det er ingen skam å snu»⁴⁷

I denne artikkelen blir det sakt at det er ingen skam å snu, her blir det lagt frem alt som vil skje dersom Tromsø blir en del av forvaltningsområde for samisk språk, at det samiske navnet blir å stå øverst, mens den norske navnet vil stå under det samiske navnet. Og språkopplæring til ansatte for i kommunen med lønn, og skilt på samisk på offentlige bygg over det norske.

Her blir det lagt frem at det er en debatt som har kommet skjevt ut fra «hopp- kanten», det blir fortalt at Aps Magnar Nilsen godt kan sitte som ordfører i en by som er innlemmet i forvaltningsområde for samisk språk. Og at han har fått motstand av Venstres Jonas Stein Eilertsen og Høyres Øyvind Hilmarsen som mente det var unaturlig å innlemme Tromsø i et slik språkområdet. Det blir også sakt at andre miljøer har blandet seg inn i debatten og ført debatten ut på «viddene» med utsagn som «at Tromsø er mer en skiltskytterby og en ulmende rasisthøl enn en sameby», det blir også sakt at det er lett å se ambisjonen til de som ønsker å innlemme Tromsø, men at det blir gitt uttrykk for at argumentasjonen har gitt manglende forståelse for hvorfor det er så viktig å innlemme Tromsø i et slikt språkområde. Det blir sakt at Tromsø må gjerne ha en aktiv rolle for å være en internasjonal by, og i å bevare og styrke det samiske språk, kultur og tradisjoner. Og at Tromsø må gjerne ta et ansvar for å ta vare på den samiske kulturen, men at fjellvett regel nr. 8 sier at «Vend i tide, det er ingen skam å snu». Det blir hevdet at det er ingen skam å snu, det er bare sunn fornuft, og tenke seg om i tide. Før saken blir for stor, og uenigheten for dyp.

Dette er et eksempel på noen som ønsker å roe ned debatten, som åpenbart er for noe i saken, men ser problemer med andre ting i saken, og som ønsker å stoppe i tide da saken har blitt en debatt som har kommet ut på «viddene».

sitat: «Samisk språk og sterke uttalelser»⁴⁸

I denne artikkelen fra en av byens aviser blir det sakt at Tromsø er den største byen i nord- Norge, og at det er stor tilknytting til det samiske, at det er tusen som er registrert i manntallet, og at det er ca tre eller fire tusen som bor i byen som har samisk opprinnelse. Siden Tromsø har så mange tilflyttere med fra samiske kjerneområder og manntallet er i vekst, er det et ansvar for Tromsø å bidra positivt til at det samiske språket som er truet ikke dør ut. En innlemmelse av Tromsø vil være en ny erfaring, og det vil bli tatt hensyn til Tromsø, bort i fra det som er i samiske kjerneområder. Det blir sakt at det kreves en særlig innsats også fra

⁴⁷ I TROMSØ 12. 02.2011 – Seksjon: Leder: Kommentar Jørn-Christian Skoglund Sjefredaktør «Vend i tide, det er ingen skam å snu»

⁴⁸ NORDLYS 26. 02. 2011 Side 62 – Seksjon: 2: Kristin Røyymo: «Samisk språk og sterke uttalelser»

sentrale myndigheter rettet mot økonomi, gjennomføring og videreutvikling. Det norske navnet skal primært komme først i enhver sammenheng. Det blir sakt at skilting av stedsnavn må gjøres der det er hensiktsmessig og ønskelig. Og at nye tiltak iverksettes i sammenheng med de statlige fullfinansierings midlene, at dette kan skje kun på Tromsøs premisser, og at forskriftene sier at kun de viktigste dokumentene trenger å oversettes, og dermed blir det ikke noen altoppslukende oppgave. Det blir sakt at Tromsø har en viktig rolle i å være med å gjøre at flere kan lære seg samisk, og at språket dermed overlever. Det blir lagt frem at Ap ikke vil la det samiske språket dø ut, og at Tromsø har allerede mange tilbud til den samiske befolkningen, men at dette ikke er nok dersom en ønsker å bevare språket. Og at det heller ikke er bra nok for det Ap mener bør være rettigheter for den samisk talende befolkningen i Tromsø, det var derfor Ap vedtok at de skulle jobbe for å innlemme Tromsø i forvaltningsområde for samisk språk.

Videre kommer det frem at det er blitt en «varm debatt» med mange sterke meninger, med noen som er redde og fortvilet for at endringer kan føre til store negative konsekvenser for Tromsø. Og at andre ikke skjønner hvorfor byen må innlemmes, at vi kan skilte på samisk om vi ønsket det, og at vi har et velfungerende velferdssystem som tar vare på samisk språk slik at alle er forlikte. Det blir vist til et folkemøte arrangert av Frp, der det var sterke meninger og kraftig ordlyd. Hvor mange var motstandere av bruk av offentlige penger uansett om de kom fra stat eller kommune for å ta vare på det samiske språket. Og at en ikke må forveksle uenigheten knyttet til ressursbruk med rasisme, og at det ofte kan være vanskelig å få øye på holdningene bak uttalelsene og nyansene i debatten. Det blir sakt av debattanten⁴⁹ at hun tror Høyres ordfører kandidat også innser at det er noen av de som er sammen om å være mot, at det er noen som ser på samene som ikke likeverdige, som ikke- samer. Og debattanten fortsetter med å si at det finnes slike mennesker blant de som er imot, og at Høyre selv gjør en tabbe når de anklager Ap for formynderstil, når de selv har kommet til en konklusjon om at Tromsøværingene flest er imot saken, og at Høyre ikke ser Ap politikk som likeverdige sin egen overbevisning. Hun sier videre at det er noen argumenter som en skal lytte til, knyttet til at samisk talende kommer til å flytte fra områder og til Tromsø, bort fra samiske kjerneområder. Til dette sier hun at problemet med fraflytting er der, og stoppe det er viktig med et godt næringsliv uavhengig språkområde, men at det ikke kan stoppe Tromsø i å jobbe for og ivareta samisk språk.

Dette viser hvordan debatten har gått. Her har vi sett denne siden av debatten, knyttet til en sterk debatt, og knyttet til språkområde om det er bra eller dårlig for Tromsø.

⁴⁹Debatt artikkelens forfatter: Kristin Røymo Tromsø Aps 2. kandidat til valgkampen

Sitat: «Om gamle sanger igjen»⁵⁰

I denne artikkelen kommer ordfører kandidat Jens Johan Hjort til orde, og svarer på den kritikken fra artikkelen⁵¹ ovenfor, og andre ting som ikke handler om denne saken.

Han svarer på at noen mener det kommer til å bli en kjedelig valgkamp med «gamle sanger om igjen». Han setter fokuset på Høyres politikk, og sier at Ap Tromsøs lokale månelandings- prosjekt om verdens beste eldreomsorg «aldri tok av fra landjorden på rød-diesel», og han sier at det fortsatt er mange personer i sykehjemskø, og at dette kunne vært løst dersom private hadde sluppet til. Dette og flere av Høyres politikk og hvordan de vil løse ting, blir lagt frem, han går videre og svarer på kritikken han hadde fått av Ap om generaltabbe og formynderstil.

Han sier at han riktig nok ikke hadde et empirisk grunnlag da han uttalte seg om at Tromsøværingene flest er mot innlemmelse i forvaltningsområde for samisk språk, men at det i en av Tromsøs aviser (ITromsø) hadde vært en undersøkelse der 54% var imot innlemmelse i språkområdet. Og at dette i klartekst betyr at Tromsø Ap vil innlemme Tromsø i språkområde tross for at halvparten av byens befolkning er mot en innlemmelse. Han sier videre at dersom Tromsø Ap kaller det demokrati bør de sjekke det opp i fremmedordboka. Dette er hva han sier om denne aktuelle saken, han sier enda andre ting knyttet til valget som er forestående.

Sitat: «Tromsø – Samisk forvaltningsområde – Utrolig?»⁵²

Forfatteren av denne artikkelen er imot innlemmelse av byen i språkområdet. Han skjønner ikke hvorfor det er et slikt hastverk i saken, og spør hvorfor ikke saken har vært oppe til høring eller en folkeavstemning om saken. Og han spør hva de økonomiske kostnadene vil bli og om de er gjort godt nok rede for, og hva det vil koste med økt byråkrati, ikke bare for kommunen, men også for andre offentlige forvaltningsorgan som saken vil berøre. Han skjønner heller ikke hvorfor saken ikke kan vente til etter valget, for da vil alle kunne gi sin stemme til det parti som fronter deres ønske i saken. Han mener at dersom det vedtas i juni å innlemme Tromsø i forvaltningsområde for samisk språk vil dette føre til økt konflikt mellom samer og ikke samer.

⁵⁰Nordlys 02.05.2011 – side 50 seksjon 2: forfatter: Jens Johan Hjort, ordfører kandidat for Høyre i Tromsø

⁵¹Svar på debatt innlegget av Kristin Røymo Tromsø Aps 2. kandidat til valgkampen

⁵²ITROMSØ 08. 06. 2011 – Seksjon: Debatt Alf Johan Karlsen: «Tromsø – Samisk forvaltningsområde – Utrolig?»

Han sier videre at han ikke skjønner hvorfor Sametinget er opprettet eller andre «særrettigheter» som han mener samene har fått, han sier at han ikke kan finne noen gode grunner til det. Dette skjønner ikke han hvorfor de har fått under begrepet urfolk, noe han mener er en tvilsom status. Han mener at de er en minoritet, og skal ha rettigheter som det, og ikke noe annet, og at det har gått for langt over hele Nordkalotten. Han sier at samene er en del av det norske samfunn og må ha samme rettigheter som alle andre. Samene må være fornøyd med den «politiske sandkassa» de har fått i Sametinget, og at det vil være urimelig at Tromsø politikerne vil tvinge en slik sak igjennom, en sak som de fleste kanskje ikke ønsker, og at innbyggerne ikke vil lenger bo i vår kjente by Tromsø, men at de for «Romsaa- hetta dratt nedover ørene». Dette er hva som kommer frem i denne artikkelen.

Videre sier han at dersom saken skulle innlemmes, er han bekymret for vurderingsevnen og dømmekraften til de folkevalgte, og et tidligere debattinnlegg⁵³ fra avisen kan man knapt ane hva som er i vente i årene som kommer. Hun viste til internasjonale forpliktelser og konvensjoner, og forfatteren sier at denne graden av godtroenhet og politisk velvilje må en lete godt etter for å finne andre steder. Og han sier at hun var mer opptatt av de internasjonale forpliktelsene og konvensjoner enn egne valgløfter, innenfor for eksempel helse, skole og eldreomsorg. Han mener at de heller skulle ta seg råd til å ha vann i skolebassengene enn dette. Artikkelen blir avsluttet med at dersom Tromsø skulle innlemme byen i forvaltningsområde for samisk språk, burde de også samtidig bruke penger på en samestatue som kan stå utenfor Rådhuset. Dette sammen med det samiske flagget ville være identitetsskapende og uttrykke likeverdighet til kongen, det norske flagget og oss andre norske.

Dette er det som kommer frem i dette innlegget som er imot en innlemmelse av Tromsø i forvaltningsområde for samisk språk.

Sitat: «Samisk og norsk side om side»⁵⁴

I denne artikkelen sier Rigmor Aasrud at trygghet, mangfold og likeverd er bærebjelker i et godt samfunn, og at i denne debatten om Tromsø skal innlemmes i språkområdet, og om skilting på samisk, er det mange som husker hvordan det gikk med samisk skilting i Bodø. Hun sier at hver kommune må søke for sin del, og at hun som ansvarlig statsråd ikke skal eller kan påvirke beslutningene, men at debatten må hun få delta i.

⁵³Nordlys 05. 04. 2011 Debattinnlegg «*Samisk og norsk side om side*» Side 54 – seksjon 2 av forfatter fornyings-, administrasjons og kirkeminister Rigmor Aasrud

⁵⁴Nordlys 05. 04. 2011 «*Samisk og norsk side om side*» Side 54 – seksjon 2 av forfatter fornyings-, administrasjons og kirkeminister Rigmor Aasrud

Hun sier at det disse debattene har avdekt to fordommer både mot det samiske folk, og mot manglende anerkjennelse av grunnleggende prinsipper for et godt mangfoldig samfunn.

Det blir lagt frem at fordommene er kommet frem i lyset, og at det er bra, men at det er urovekkende, og at noe av det som er mest urovekkende er utsagn om at den samiske befolkning ønsker rettigheter på bekostning av andre grupper, og at de mest ekstreme uttalelsene er at samene konspirerer for å danne en samisk stat.

Det blir sakt at fordommer er noe vi alle møter på, og at når disse kommer ut i beslutninger og at slike stereotyper blir farlige. Når et området skal inn i samisk forvaltningsområde er det en vrangforestilling som kommer opp, at samer ikke har noe med byer og gjøre. Et raskt bildesøk på ordet «same» viser samer med nordsamiske drakter og på vidda, og slike forestillinger i storsamfunnet knyttet til samer, at en ser på det som tradisjonelt eller ikke- moderne, blir det sakt av forfatteren.

Hun sier at samer er mye mer enn de stereotypiske tankene som ofte ligger i tankene og på internett. Og at de også lever og blir påvirket av at de lever i et moderne flerkulturelt samfunn, med flyttemønsteret og at den samiske kulturen er mangfoldig og levende, og at en samisk tungrockmusikker også er en del av den samiske kulturen. Det blir lagt frem at med det flyttemønsteret som er, så blir byene stadig mer viktig for å ta vare på den samiske kulturen og språket. Og at de utsagn om at samisk kultur ikke hører hjemme i byer, er farlige og fordomsfull ansvarsfraskrivelse. Det at samene har tatt del i den samme urbaniseringen viser at de lever i et moderne samfunn de også, og at en må ha felles kjøreregler i et slikt samfunn, men at disse er blitt satt til side i de forumene, folke møtene og debattene som har vært knyttet til denne saken. For å kunne få et god og flerkulturelt samfunn er det viktig med tillit og være trygg på hverandre, og at alle skal kunne leve side om side uten å føle seg truet av noen. Hun sier videre at debatt ut i fra stereotype og mistenksomhet skaper skillelinjer mellom folk, og at alle har et ansvar for at det sier ikke er krenkende for andre grupper i Norge. Slike krenkninger kan bli en del av en samfunnsstruktur og få negative konsekvenser for enkelt mennesker. Hun sier at dersom en jente for eksempel ikke kan uttrykke sin samiske kultur fordi hun er redd for å bli diskriminert, har hun ikke den samme grunnleggende retten til livsutfoldelse. Og at det er viktige prinsipper som er fastslått i menneskerettighetene om at samfunnet har ansvar for å ta vare på minoriteter, disse sikres gjennom dialog og rettigheter, dette fører til at minoriteter må være en del av den generelle samfunnsutviklingen.

Tilslutt avsluttes artikkelen med at Norge og FN har anerkjent samene som er urfolk, noe som fører til at vi er forpliktet til å sikre reell likebehandling og ikke diskriminering, og behandling av alle likt er ikke likebehandling. Hun sier at alle har foreksempel rett til å beholde sitt eget språk, og fordi samisk språk er truet, må staten Norge bruke penger på å bevare det. Og at slike ekstra tiltak for å redde det samiske språket og

kulturen er ikke diskriminering. Den norske samepolitikken er bygget på folkerettslige prinsipper og grunnleggende moralske prinsipper. Norge har grunnlagt territoriet på to folk, det norske og det samiske, og først når vi anerkjenner hverandres ulikheter kan vi nå målet om et likeverdig samfunn. Et samfunn der mangfold er synlig, der det norske og det samiske er side om side.

Dette er hva som kommer frem i denne artikkelen av daværende statsråd Rigmor Aasrud.

Dette er noen sitater fra overskriftene fra innlegg som kommer fra Tromsøs aviser om denne saken, og noe av det innholdet fra dem. I disse kom det frem både de som er forkjempere for innlemmelse av byen i språkområdet, og de som er på motsatt side og som er totalt imot og som ikke kan skjønne hvorfor byen skal innlemmes i samisk-forvaltningsområde. I tillegg er det de som er mer nøkterne til saken, men som er imot saken, og de som ønsker at det hele skal roe seg ned, som sier at debatten har kommet helt feil ut, og som har et ønske om at en stopper prosessen på grunn av den «hete» debatten. Disse artiklene som er ovenfor beskrevet, viser noen av avisartiklene som har vært i byens aviser i det aktuelle tidsrommet da saken var på dagsordenen. I disse avisartiklene fremgår det hva som er argumentasjonen for og mot, og de viser også hvordan noen bruker ganske sterke ord for å mene noe om hvorfor Tromsø ikke skal være i det samiske forvaltningsområdet for samisk språk, og at samene ikke må få særrettigheter, eller burde kalles urfolk.

Saken skapte debatt, hvilket navn skulle komme øverst, skulle det norske Tromsø navnet stå under det samiske stedsnavnet? Skulle byen bruke penger de ikke hadde på å gjøre byen samisk, med skilt på samisk og med offentlige ansatte med samiskspråklig opplæring. Det ble en debatt, som pågikk i hele 2011 året, og som først handlet om en var for eller mot forvaltningsområde for samisk språk, og senere gikk den over til å handle om en var for eller mot det samiske? Jens Johan Hjort daværende ordfører kandidat (nåværende ordfører) for Høyre, mente debatten fikk en fordummende retning. Debatten ble uverdigg, dette mente Jens Johan Hjort var noe som enda var rester som hang igjen etter fornorskingspolitikken, som han sa så kan det være et tegn på at fornorskingspolitikken har vært for «vellykket». Det var et symbolsk aspekt i saken, som gjorde at det ble sterke følelser innblandet i saken. I tillegg var det en sak som Jens Johan sa (se sitat under).

Jens Johan Hjort: «Det var en debatt der ytterpunktene fikk lov å dominere»

Det var en sak hvor ytterpunktene fikk lov til å dominere og definere hva som skulle være saken. Det ble enten de var helt imot det samiske, eller de som var helt for det samiske. Det kan ha gjort at saken fikk et helt annet innhold enn kun og omhandle forvaltningsområde for samisk språk.

I intervju med daværende Sametingspresident Egil Olli sa han at det var lurt å ha «is i magen» knyttet til saker som var problematisk, at problematiske saker trengte å modnes litt.

Kanskje kan den korte behandlingstiden ha virket forsterkende på debatten og på følelsene knyttet til saken. Dersom saken hadde hatt lengre tid kunne mye kanskje ha roet seg?

Proessen ble påvirket av debatten, det gjorde at Aps sentralpolitiker Tone Marie Myklevoll måtte ta noen runder med seg selv, og Tromsø Ap gjennomgikk prosesser for å vurdere om de skulle gå videre med saken og stemme den igjennom, men både Tone Marie selv og Tromsø Ap kom til den konklusjonen om at det var en viktig sak, og at de ikke kunne bøye av i saken, bare fordi en beslutning var upopulær.

I det tidsrommet like før saken skulle komme opp til behandling ble det fremmet et forslag om folkeavstemning i saken, i flere avisartikler blir det fremmet forslag om dette. Rådmannen fikk også et brev med dette kravet, og med flere tusen underskrifter, av personer som var imot innlemmelse i forvaltningsområdet, og som overgikk kravet om at det måtte være over tre hundre underskrifter for å kunne være gyldig.⁵⁵

Dette tydeliggjorde at det var motstand mot innlemmelse av byen i språkområdet. Det var klart at debatten hadde blitt hard, og at denne saken berørte noe hos noen som ikke var behagelig. At de så på alle forsøk fra det offentlige til å gjøre samfunnet mer samisk, som problematisk.

Politisk rådgiver for Tromsø Ap Eskild Johansen som var den som var sakens store forkjemper og som var med på og foreslå den for første gang internt i Tromsø Ap. Ønsket var å beskytte det samiske tilbudet ved å legge det inn under samisk språks forvaltningsområde, hvor dette tilbudet vil være beskyttet med lovgivning, og der kommunen får penger for å dekke dette tilbudet fra staten gjennom Sametinget. Og at det var viktig og få saken vedtatt mens de hadde flertallet i kommunestyret i Tromsø.

⁵⁵ITROMSØ 23.02.2011 – Seksjon: Nyheter. «Frp-er bryter med eget parti». Og ITROMSØ 05.05.2011 – Seksjon: debatt: Odd Olaisen: «Tromsø, hvor skal dere hen?» Og ITROMSØ 18.06.2011 Seksjon debatt: Karl Karlsen: *Spark dem ut, vi trenger dem ikke*».

Nåværende byråd (2014) Jonas Stein som var Venstres 1. kandidat mente saken var for ensidig fra Ap, at de måtte ha saken igjennom. Han mente at forvaltningsområde for samisk språk- avtalen:

Sitat: at den var «sett på som gammeldags, å ikke passende for Tromsø (en stor by)».

Jonas Stein mente at de ikke var imot samer, men så på avtalen som lite egnet for Tromsø som by, han mente at valget spilte en liten rolle i denne saken, men at det som kunne hatt en innvirkning er regjerings-
slitasjen (12 år med Ap styre). Han sa at de i opposisjonen var imot at Tromsø skulle innlemmes, saken var viktig for dem, men at den ikke var så viktig for valgkampen og valgresultatet.

Jeg vil ikke i denne oppgaven gå inn i argumentasjonen i saken, for og se om det som sies er rett eller galt, men jeg vil behandle alt dette sammen og betrakte dette som noe som finner sted i en politisk prosess. I en politisk prosess er det om å gjøre og komme opp med argumentasjon som kan ha legitimitet hos noen. Derfor vil jeg se på det som blir sakt som argumentasjon for den enes syn i saken, og at målet her er og vinne frem med det bildet som den ene siden mener er riktig.

3.5. Prosessen frem mot juni 2011

I saksframlegg fra 04. november 2010 fra kultur, idrett og oppvekstkomiteen, ble det lagt frem hva det vil bety og hva konsekvensene ville bli av at Tromsø kommune innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk. Saksbehandler på saken er Niklas Labba. Her blir det fremlagt at kommunen den 24 august 2010 hadde bedt administrasjonen om å utrede sak for hva det vil bety og innlemme byen i dette forvaltningsområde.⁵⁶

I kultur- idrett og oppvekstkomiteen den 16. november 2010 ble det vedtatt med endringer å starte opp arbeidet med og utarbeide en handlingsplan for samisk språk i Tromsø kommune. Det ble også vedtatt at

⁵⁶Saksframlegg: 04. 11. 2010 Kultur- idrett og oppvekstkomiteen. Vår ref: 10/6606 /50370/10-U01 «Hva det vil innebære- og konsekvensene av at Tromsø kommune innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk»

handlingsplan skal behandles juni 2011, og at det at blir gjort en prinsippavklaring om flere av punktene i saken.⁵⁷ Dette har jeg vært inne på tidligere.

05 April 2011 ble en handlingsplan lagt på bordet for samisk språk fra 2013- 2016 i kultur- idrett og oppvekstkomiteen , med saksnummer 35/11, her blir det også vedtatt noen endringer, en av dem er at dersom de får disposisjon av Kongen i statsråd vil det norske navnet kunne stå øverst.⁵⁸

Den 25 mai 2011 ble det gitt et notat fra rådmannen at det var blitt mottatt et brev av en person med ei liste med underskrifter mot innlemmelse av byen i forvaltningsområde, kravet er at det må være 300 personer som er på en slik underskrift for at den skal være gyldig. I dette brevet var det som nevnt fremmet krav mot innlemmelse, og et krav om folkeavstemning. Dette ble det vurdert, men folkeavstemningsforslaget ble avvist, og det ble sett på at det var riktig av kommunen og overholde fristen på 6 måneder. Det var også ikke slik at en slik underskrifts- kampanje kunne legge føringer for det som måtte besluttes i kommunestyret. Fordi saken skulle behandles i et nært forestående kommunestyremøte er dette sett på som en orientering om innbyggeres standpunkt, dette legger ikke føringer for kommunestyrets standpunkt i saken.⁵⁹

07 juni 2011 er tidspunktet kommet for å behandle saken i kommunestyret. Her blir det fremmet forslag om endring av et punkt. Deretter blir det stemt over de to punktene i saken, og saken blir vedtatt med de to punktene uendret, og deretter blir hele saken vedtatt med syv stemmer mot to stemmer, dette er i komiteen for kultur- idrett og oppvekst.⁶⁰

I formannskapet blir saken behandlet 14 juni 2011, her blir det fremmet forslag om folkeavstemning, og om at Tromsø ikke innlemmes i forvaltningsområde for samisk språk, og at et punkt i saken skulle strykes. Forslaget om folkeavstemning ble stemt ned med seks stemmer mot syv stemmer, det samme var de to andre

⁵⁷Saksprotokoll: Kultur- idrett og oppvekstkomiteen 16.11.2010 sak 71/10 arkivsak: 10/6606 Tittel: «Hva det vil innebære -og konsekvensene av at Tromsø kommune innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk»

⁵⁸Saksprotokoll: Kultur- idrett og oppvekstkomiteen 05.04.2011 Sak: 35/11 arkivsak: 11/1461 Tittel: «Saksprotokoll: handlingsplan for samisk språk 2013- 2016

⁵⁹Notat: Fra rådmannen til kommunestyret 25.05.2011 Underskriftskampanje mot innlemmelse av Tromsø i samisk forvaltningsområde

⁶⁰Saksprotokoll: Utvalg: Kultur- idrett og oppvekstkomiteen. Møtedato: 07.06.2011 Sak: 50/11 arkivsak: 11/3266 Tittel: Saksprotokoll: «Handlingsplan for samisk språk 2013- 2016»

forslagene i saken. Forslaget ble derfor vedtatt om å innlemme Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk. Det var med andre ord flertall for innlemmelse i forvaltningsområdet.

De saksdokumentene jeg sitter på er som nevnt ovenfor rimelig sparsomme i hva som står i dem. Det er kun hva som har vært forslag, og om de er vedtatt eller om de har falt.

Saken var ikke over her, det var tydelig at her var det to politiske fraksjoner som var uenige om hva som skulle gjøres, og der flertallet avgjør.⁶¹

I kapittel 4 vil jeg følge saken videre inn mot valgkampen og hvordan saken utviklet seg videre.

⁶¹Saksprotokoll: Utvalg: Formannskapet. Møtedato: 14.06.2011 Sak: 143/11 arkivsak 11/3266 Tittel: «Handlingsplan for samisk språk 2013 - 2016»

4. Kapittel: Prosessen forlenges

4.1. Innledning

I forrige kapittel så vi hvordan saken gikk fra og komme opp på dagsordenen, og hvordan den skapte debatt. Og hvordan prosessen gikk frem mot vedtak.

I dette kapitlet skal vi se hvordan denne saken fortsetter og utvikle seg videre, de som trudde at saken var over med vedtaket i juni 2011, trudde feil. Saken skulle fortsette inn mot valgkampen, hva som ble følgen er det vi i dette kapitlet skal avsløre.

14. juni 2011 ble vedtaket om å innlemme Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk vedtatt, Frps politiker Jan Blomseth gikk ut i avisen dagen derpå, og lovde at saken skulle bli omgjort om de skulle vinne valget til høsten. Han mente det var en sak som skapte unødvendig mye konflikt mellom den norske og den samiske delen av befolkningen.⁶²

Nå begynte det og nærme seg valg. Ap og de rød-grønne hadde sittet med makten i tolv år, det var tydelig at det var noe regjeringsslitasje, en ny borgerlig koalisjon var dannet for å kunne sitte sammen og for å kunne ha flertall for å styre Tromsø etter deres politiske perspektiver. Det hadde vært en periode med mye «skandaler» og negative saker for de som hadde sittet å styrt Tromsø i de siste årene. Alt fra OL-søknaden, til en undergang som ikke ble slik folk ville ved Gyllenborg og Kongsbakken, og etc. Og som Eskild Johansen partisekretær (politisk rådgiver) i Ap sa, så hadde de sett at Ap styret gikk mot slutten i 2009.

Og slik som det er i de Europeiske parlamentariske systemene med regjeringsslitasje for den som sitter med makten, er det vel sannsynlig og anta at det lå i kortene at det gikk mot et maktskifte.

Det er slik at det eksisterer et fenomen i de europeiske parlamentariske system som kalles for regjeringsslitasje som betyr at regjeringsansvar gir svekket popularitet.⁶³

Dette kan ha virket inn på valgresultatet, valgresultatet skal vi senere kom tilbake til.

⁶² <http://www.nrk.no/sapmi/frp-vil-ikke-godta-samevedtak-1.7675863> «Lar ikke sameskiltene stå» Publisert 16.06.2011 kl. 12:18. Oppdatert 16.06.2011 kl.13:08. Internett siden er sett 06.02.2014 kl. 14:00

⁶³ Jenssen, Anders Todal. Kalstø, Åshild Male. «Reddet finanskrisen den rødgrønne regjeringen i 2009? Om stigende forventningers misnøye og politisk nådetid» Side 2.

Denne saken ble fortsatt debattert kraftig avisene, det var tydelig at saken ikke var over. Og som Frps leder i avisartikkelen mente, var de klar på at de gikk inn for å stoppe en innlemmelse av byen i forvaltningsområdet. I en annen artikkel blir det lagt frem ei liste over ting den borgerlige- alliansen lovte å gjøre noe med dersom de skulle vinne valget. På denne listen ble det garantert at den borgerlige- alliansen ville trekke søknaden.⁶⁴ Det var tydelig at dette var en valgkampsak som de borgerlige ønsket å realisere.

Det ble debattert på begge sidene i saken, de som var for saken ønsket å styrke den samiske språkutviklingen og gjøre det allerede godt etablerte tilbudet til en del av offentlig økonomisk støttet politikk. De som var imot, mente at dette var noe som ville gi for mye byråkratisering og som ville bli kostbar for kommunen, og at flertallet i Tromsø egentlig var imot en innlemmelse i forvaltningsområdet.^{65 66}

I en annen artikkel blir det sakt av Venstres politiske 2. kandidat at dette var en sak hvor det var et stort flertall som var imot innlemmelse av byen i forvaltningsområdet. Hun viste til bladet Nordlys hadde hatt en meningsmåling tidligere der 63 prosent av befolkningen var imot, og 22 prosent var for. Nordlys hadde trykket overskriften «Mot folkets vilje vedtok Kommunestyret i går at Tromsø skal innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk», derfor mente hun at det var et demokratisk problem hos Ap, når de ikke ville ha en folkeavstemning. Det fremgikk av denne artikkelen at det ikke var rett å innlemme byen i forvaltningsområdet siden det var så mange innbyggere som var imot, og at det var viktig å ta vare på samisk språk og kultur, men at det ikke var veien å gå ved å innlemme byen i forvaltningsområdet for samisk språk.⁶⁷

I en annen avisartikkel av en annen politisk kandidat som var imot innlemmelse i språkområdet, kommer det frem at de lover å trekke søknaden dersom de skulle komme i posisjon, som det første de skal gjøre. Han påpeker at Frp alltid har vært imot, og nevner alle de områdene som vil berørt dersom byen innlemmes. Skilting på samisk med det norske navnet øverst, og skilting av offentlige bygg, kommunale ansatte som måtte lære seg samisk, og at lønnsøkning vil være sannsynlig virkemiddel for å få folk til å ta samisk opplæring. Og at kommunale søknadsskjemaer skal oversettes til samisk, og at deltakerne i kommunemø-

⁶⁴ITROMSØ 05.07.2011 – Seksjon: Nyheter. «Partiene krangler om bensinavgift»

⁶⁵NORDLYS 22.07.2011 Side 33 – Seksjon: 2 «Høyres Kent Gudmundsen fikk» Forfatter: Tekst: Bjørn H. Larsen-
bjorn.h.larsen@nordlys.no

⁶⁶ITROMSØ 22.07.2011 – Seksjon: Debatt. Magnar Nilssen «Samisk språk i Tromsø»

⁶⁷ITROMSØ 27.08.2011 – Seksjon: Debatt. Marie Fangel 2. Kandidat, Venstre «Et demokratisk problem for Ap»

ter vil kunne bruke samisk, og at det må derfor brukes tolk i møtene. At alle enhetene må ha samisk kompetanse eller tolk, og at annonsering må skje på samisk, og epost, brev og henvendelser skal besvares på samisk. Det hevdes at det ikke er behov for dette i Tromsø, og at om det skiltes på samisk ikke er så viktig, men at det er unødvendig. Det kommer til å bli kostbart, med flere titalls millioner kroner som kommunen selv må dekke, og at selv om Sametinget vil bidra med penger, vil ikke dette være nok.

Videre hevdes det at innlemmelse vil føre til en større konflikt mellom den norske og den samiske befolkningen, siden en del for enorme fordeler fremfor den andre, og at dette er noe som få personer vil komme til å bruke. Fordi det er kun rundt 1000 personer som er innmeldt i samemanntallet i Tromsø, og at det er derfor feil at byen skal bli berørt av en slik sak, siden det kun er noen få som vil være brukere av tilbudet. Det hevdes også at det er så få som kan samisk, og at derfor skilting på samisk vil være dumt, fordi de ikke kan lese skiltene som er på samisk.⁶⁸

Enda en artikkel fra avisene viser argumentasjon for innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk. Det vises til tidligere uttalelser fra flere i saken som var imot. At det kun blir pekt på at det ofte er de negative reaksjonene i saken som får dominere, og at disse sjelden blir rettet på. Det blir påpekt flere ting, at det ikke er slik at alle barn blir berørt av samisk læreplan for grunnskolen, men at dette gjelder kun de foreldrene som ønsker at barna skal lære samisk på skolen. Det blir henvist til en annen samtale, mellom to, der en spør om hennes barn får lære samisk om vedtaket om innlemmelse blir omgjort, noe det blir svart ja på av en politiker. Dette er vedkommende i artikkelen uenig i, og mener at det kun vil være mulig å lære samisk for de foreldrene som snakker samisk. Det vises til ulike kilder i denne saken for å styrke argumentasjonen. Tilslutt blir økonomisiden av debatten berørt, der vedkommende viser til at alle kostnadene til språkopplæring vil bli dekt av regjeringen gjennom Sametinget, noe en brosjyre fra Tromsø kommune om denne saken sier. Det blir påpekt at det er viktig å innlemme byen i forvaltningsområdet for samisk språk, fordi det er viktig at det samiske språk blir styrket, dette språket og denne kulturen har gjennom fornukspolitikk-perioden.

Derfor er det viktig at barn får lære samisk språk, og det er mange som er flyttet fra sjøsamiske områder etter andre verdenskrig, disse barn og deres familier som har flyttet til Tromsø, har mistet sin samiske kultur og språk.⁶⁹

⁶⁸ITROMSØ 03.09.2011 – Seksjon: Debatt. Kristoffer Kanestrøm. «Tromsø – en samisk kommune?»

⁶⁹ITROMSØ 03.09.2011 – Seksjon: Debatt: Kirsti Moslett Thunberg. «Tromsø og forvaltningsområdet for samisk språk»

Dette viser at det i denne saken var to sterke politiske mot-fraksjoner som sto støtt mot hverandre, og at det ikke virket som at de ville bøye av i denne saken, dersom vi vurderer dem i forhold til argumentasjonen deres.

Dette viser også hvordan debatten fortsetter og pågå utover mot det kommende valget.

4.2. Saken blir en valgkampsak

Som vi har sett i innledningen gikk debatten fortsatt etter at vedtaket ble gjort, om å søke om innlemmelse i forvaltningsområde for samisk språk.

Nå kommer valget og med Aps styre i tolv år, var det sannsynlig at det gikk mot et maktskifte. De borgerlige hadde dannet allianser som vi har sett, der de hadde ei liste over hva lovet å gjøre dersom de skulle vinne valget. Flere fremstående politikere har sakt at de lover å trekke søknaden om innlemmelse, om de skulle vinne valget.

Det er flere ting de borgerlige ønsker å gjøre om de vinner valget, og denne saken blir en av mange saker som de borgerlige ville sette på dagsordenen og gjøre noe med, ut i fra deres politiske ståsted. Dermed får saken en påvirkning av at det kommer et valg og en valgkamp.

Jeg intervjuet Jens Johan Hjort (H) i forhold til om de hadde «brukt» saken for å vinne frem? Han mente at det var farlig om en skulle engasjere seg i en sak bare for å slå en motstander politisk, eller for å vinne et valg. Han mente at saken hadde blitt en valgkampsak, som de hadde valgt å satse på i valgkampen, som noe de lovte å gjøre noe med, og på den måten hadde de «brukt» saken i betydningen av at den hadde blitt en valgkamp-sak.

Han sa at dette var en viktig sak for dem uavhengig valget, og at dette var den første saken han satte seg grundig inn i, da han skulle bli ordfører kandidat. Basert på det som kom frem i konsekvensutredningen og den fakta de hadde om saken, kom han til den konklusjonen at det var feil virkemiddel å innlemme Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk, for å styrke den samiske kulturen og det samiske språket. Han sa at de var ikke i mot det samiske, eller styrking av samiske språk, men at det var virkemiddelet han var imot.

Det at saken ble en valgkamp-sak, kan ha gjort at saken fikk en større oppmerksomhet enn det den ville ha fått, om det ikke hadde vært valgkamp rett rundt «hjørnet». Jonas Stein (V) mente at saken ikke hadde noe å si på valgresultatet, det samme mente Jens Johan Hjort (H).

Og i intervju med Tone Marie Myklevoll (Ap) og Eskild Johansen (Ap), mente de begge at denne saken ikke hadde noe å si for valgkampresultatet.

Dette var en sak der det var to politiske enheter eller fraksjoner eller allianser som hadde ulikt syn i saken. Det kan ha påvirket debatten slik at den ble så betent som den ble, med to ulike syn i saken. De borgerlige som jeg intervjuet var ikke imot samer, eller styrking av samisk språk, de var bare imot dette virkemiddelet, forvaltningsområde for samisk språk. De mente at den var lite egnet for Tromsø som by, og at den var «gammeldags».

Etter valget blir det klart at den borgerlige alliansen har vunnet valget. De danner dermed byråd i Tromsø. Som nå har gått over til parlamentarisme i kommunestyret med byråd.

En av de første sakene som de begynner med er og innfri løftet, om å trekke søknaden om innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk.

4.2.1. De borgerlige vinner valget

Som vi har sett vant den borgerlige alliansen valget, og de gikk igang med å innfri valgløfter. En av de sakene var å trekke søknaden om innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk.

Etter at det nye byrådet hadde blitt konstituert kan vi se av møtet i byrådet for kultur- idrett og næring (KST), den 20. oktober 2011, at saken var for første gang oppe til behandling, i den hensikt å trekke søknaden.⁷⁰

Den 27. oktober 2010 ble det fattet et vedtak i byrådet hvor søknaden om innlemmelse av Tromsø i forvaltningsområde for samisk språk ble trukket tilbake.⁷¹

⁷⁰Saksframlegg Vår ref. 11/6924/ 48721/11- 003 Dato: 20.10.2011 Byråd Kultur- I, KST «Innlemmelse av Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk – Tilbaketrekking av søknad»

⁷¹Saksprotokoll. Utvalg: Byrådet. Møtedato: 27.10.2011. Sak 17/11. Arkivsak: 11/6924 Tittel: «Saksprotokoll: Innlemmelse av Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk – Tilbaketrekking av søknad»

01.oktober 2011 ble det holdt et møte i utvalget Utdanning-, kultur- og idrettskomité, hvor det ble vedtatt å trekke søknaden tilbake om innlemmelse i det samiske språkområdet.⁷²

I kommunestyremøte fra 09. oktober 2011 ble det vedtatt at kommunen skal trekke søknaden tilbake. Det er noe motstand, de foreslår at søknaden ikke trekkes tilbake, og de foreslår andre tiltak rundt den samiske befolknings behov. Vedtaket blir at Tromsø kommune trekker søknaden tilbake.⁷³

4.2.2. Oppsummering av disse to kapitler

Dette er saken i sin helhetlige form fra start til slutt, vi har sett saken pågå i disse to kapitlene, og hvordan den har utviklet seg. Prosessen utviklet seg frem mot det siste vedtaket om å trekke søknaden tilbake, om innlemmelse i språkområdet for samisk språk. I starten så vi hvordan saken så dagens lys, hvordan den kom opp på dagsordenen og hvorfor. Hvem det var som satt saken på dagsordenen, og hvem de var som kjempet for at saken skulle bli virkeliggjort. Hvordan saken ble behandlet i kommunens ulike utvalg, og hvordan de ulike politikerne fra de ulike partiene stemte i saken. Vi har sett hvordan den er blitt utredet, og hvordan denne utredningen ble møtt både i kommunens ulike politiske organ, og hvordan den ble møtt i byens aviser og på debattarenaer. Hvordan rådmannen så på konsekvensen av innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk, og hvilke grunner rådmann la til grunn for sitt standpunkt. Vi har også sett hvor ulikt de ulike partiene har sett på utredningen, og grepet fatt i den på ulik måte, for å fremme sitt syn i saken.

Videre har det blitt klart for oss hvordan debatten har utviklet seg, og hvordan den har startet med å handle kun om forvaltningsområde-avtalen, og senere hvordan den har gått over til å dreie seg om, en er for eller mot samer. Denne debatten som utviklet seg, dannet to store mot-fraksjoner politisk i saken, som hadde motgående standpunkt om hva som var riktig i saken. Debatten har vi sett påvirket prosessen frem mot det første vedtaket, og det ente med at saken ble vedtatt, som vi har sett.

Tilslutt har vi sett hvordan saken har utviklet seg gjennom valgkampen, og hvordan den nye kommuneledelsen har behandlet saken, og stemt igjennom sitt syn i saken.

⁷²Saksprotokoll: Møtedato: 01.11.2011. Sak 5/11 Resultat: Innstilling vedtatt. Arkivsak: 11/ 6924 Tittel: *Saksprotokoll: Innlemmelse av Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk – Tilbaketrekking av søknad*

⁷³Saksprotokoll. Utvalg: Kommunestyret. Møtedato: 09.11.2011. Sak: 169/11 Resultat: Annet forslag vedtatt. Arkivsak: 11/6924. Tittel: *«Saksprotokoll: Innlemmelse av Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk – Tilbaketrekking av søknad»*

Vi ser at det går ganske kort tid, fra den nye kommuneledelsen kommer til makten og til de gjennomfører det de mener er riktig, det vil si å trekke søknaden.

I de to neste kapitlene vil saken bli analysert og drøftet. Her vil dette som jeg har funnet bli drøftet i lys av de spørsmål som vi kan utlede fra den enkelte beslutnings-modell. Målet er å kunne si noe om hva det som er størst sannsynlig forklaring på caset. Ønsket er å kunne komme frem til en konklusjon om hvilke av disse modellene som kan passe best til å ha forklaringskraft i saken.

I det siste kapitlet vil avslutningen komme sammen med konklusjon i forhold til problemstillingen.

5. Kapittel: Analyse og drøfting av funn

5.1. Oppsummering av saken

Vi skal i dette kapitlet ta opp det vi har funnet i saken, og sette det opp mot spørsmål som vi kan utlede fra beslutnings-modellene. Hensikten er som nevnt å se om det er noen av disse modellene som kan i lys av de spørsmålene som utledes ha større forklaringskraft i saken, enn de andre.

5.2. Analyse og drøfting av caset

5.2.1. Innledning av drøftingen

Saken ble som kjent startet med at den ble først vedtatt internt i Tromsø Ap, som partiets politikk. Senere fikk aktører fra Tromsø Ap saken foreslått konsekvensutredet i utvalget for kultur- idrett og oppvekstkommiteen. Spørsmålet og konsekvensene ble utredet rundt hvilken betydning det ville få for Tromsø å innlemme byen i språkområdet for samisk. Denne utredningen ble lagt fram, og handlingsplan for samisk ble også lagt fram, der innlemmelse i språkområdet skulle gjennomføres.

Saken ble foreslått stoppet, eller utsatt av noen i opposisjonen, men de var i mindretall.

Behandlingstiden ble satt til juni 2011. Og det ble en debatt saken i byens aviser, der mange kom med sine synspunkter for saken, mens andre kom med synspunkter mot innlemmelse. Denne debatten har vi sett ble hard og følelses-artet, skulle byens norske navn komme under det samiske, hva skulle det koste å bli medlem i språkområdet? Var behovet tilstede? Slike spørsmål og argumenter var det i byens aviser. Andre mente at det var riktig at byen innlemmes, fordi Tromsø har alt et godt utbygget tilbud, og da vil byen få statlige midler for å dekke kostnadene til dette tilbudet. Det vil være rett for å styrke språket samisk i byen, og vil være et positivt signal til andre store norske byer, Tromsø vil da være en foregangsby.

Denne debatten varte helt frem til juni-vedtaket, og den fortsatte inn i valget, som vi har sett, og med et ny kommunestyre med en ny ledelse fra Høyre, Frp og Venstre, ble det vedtatt å trekke søknaden tilbake. Debatten varte helt frem til det, men den stoppet ikke med tilbaketrekkingen.

Denne debatten ble først rettet mot temaet om en var for eller mot innlemmelse av Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk, senere ble den som nevnt rettet mot om en var for eller mot samer, som kjent.

Dette som nevnt mente Jens Johan Hjort: «det ble en fordummende debatt».

Vi har i de to kapitlene sett hvordan Ap foreslo saken, og hvor viktig det var for dem å få saken igjennom mens de satt med flertallet i kommunestyret i følge Eskild Johansen. Og at det var allerede et godt utbygget tilbud i Tromsø til den samiske befolkningen.

Vi har også sett hvordan opposisjonen har arbeidet for å stoppe saken, og hvordan det gikk mot «regjeringskifte» i Tromsø, og at de mente at forvaltningsområdet for samisk språk var et dårlig virkemiddel for å hjelpe den samiske befolkningen, og med å styrke den samiske kulturen og språket. De mente det ble for dyrt, og at den store majoriteten i byen var imot.

5.2.2. Drøftingen

Skal vi se hele denne saken, med debatt, prosessforløp, valgkamp og de to vedtakene før og etter valget, og utlede spørsmål fra beslutnings-modellene mot denne casen, vil vi måtte trekke frem ulike deler av saken.

5.2.2.1. Den rasjonelle beslutnings modellen.

Den rasjonelle beslutnings-modellen var jo basert på at det var få deltakere, med sterk sentralstyring og med klare og konsise mål, som vi husker fra teorikapitlet. Og videre var det at informasjonsgrunnlaget var fullstendig. I lys av denne «brillen» kan vi utlede spørsmål som vi kan rette mot dette caset.

Var saken preget av få personer? Var det klare og konsistente mål, og var saken sentralstyrt og regelbasert? Var informasjonsgrunnlaget godt, og innebygget i regelverket? Hvilke antagelser var det om årsak – virkning? Var antagelsene sikre, og var det enighet om konsekvensene? Var det effektivitet, stabilitet og forutsigbarhet som var ideologien? Var prosessforløpet velordnet, rasjonell og rutinemessig? Og var beslutningene i saken følger av målsettinger og regler eller rutiner?

Skal vi besvare de nevnte spørsmålene fra den rasjonelle modellen kan vi si, at i begynnelsen var det relativt få personer i saken, administrasjonen utredet saken, og Aps sentrale politikere jobbet for saken. Men det gikk ikke lang tid, før det ble konflikt eller uenighet i saken.

Målene i saken var å styrke det samiske språket og kulturen gjennom å innlemme Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk. Var saken sentralstyrt og regelbasert? Det var en administrasjon med rådmannen, pluss andre som utredet saken, i tillegg til at kommuneledelsen var for, og de hadde flertallet, og det var regler for hvordan en by skulle søke. Men det ble fort konflikt i saken.

Informasjonen var bygget inn i reglene for forvaltningsområdet for samisk språk, med dets regelverk som er nedfelt i loven. Var det enighet om konsekvensene? Det var ikke enighet om konsekvensene. Ideologien var et forsøk på stabilitet, effektivitet og forutsigbarhet, der det var et ønske om å ha forutsigbarhet knyttet til de samiske tilbudene og bevaringen av det samiske språket og kulturen, og at det var effektivitet knyttet til behandlingen av saken. Det ville også bli mer effektivt om den samiske befolkningen fikk skjemaer på sitt samiske språk.

Beslutningene i saken fulgte målsetningen om å styrke det samiske språket og kulturen, og det var regler for hvordan saken skulle behandles som nevnt. Alt dette er dersom en ser på saken tidlig, 2010 høsten og november og desember. Men det er uenighet i saken her, det er et mindretall i kommunestyret som er uenig i at Tromsø skal innlemmes i forvaltningsområdet.

Det vil si at ut i fra noen av de utledede spørsmålene fra den rasjonelle modellens som er stilt, kan vi si at denne modellen ikke kan beskrive godt nok det som skjer i denne saken.

5.2.2.2. Konflikt-forhandlingmodellen

Som vi husker fra teorikapitlet var konflikt-forhandlingmodellen basert på konflikt mellom to like sterke motstandere, eller som er nesten like sterke. Og at forhandling og koalisjonsbygging var viktige virkemidler for å komme frem til en løsning, der flertallet tilslutt avgjør hva som skal avgjøres eller besluttes.

I konflikt-forhandlingmodellen, kan vi spørre om det var klare, men skiftende og sammensatte målsettinger i saken? Var det ustabile autoritetsforhold, og skiftende koalisjoner i saken? Var prosessforløpet relativt tilfeldig med innslag av politisk «tautrekking»? Var informasjonsgrunnet mer tilfeldig, og at informasjonen brukes strategisk? Hvordan var antagelsene om årsak – virkning, var det uenighet, med konfliktfylte oppfatninger? Var beslutningene et resultat av interessekamp og forhandlinger? Og var ideologien interessekamp: konflikt som «sunnhetstegn»?

Det var enighet om å styrke samisk språk og kultur, men det var uenighet om virkemiddelet, og målet var skiftende og sammensatt, ved at noen var helt imot samisk forvaltningsområdet for språk, fordi det ble for dyrt mente de, andre var imot fordi dette virkemiddelet ikke var best egnet for Tromsø for å nå den målsetningen en hadde. Det var ustabile autoritetsforhold, det var de rød-grønne som hadde sattet med makten i tolv år, men som nå gikk mot slutten, som noen av de selv mente. De hadde enda flertallet da saken kom opp, og ble utredet. Det var noen i Høyre som i starten stemte for forvaltningsområdet, men etter som debatten ble sterk, og de borgerlige dannet en allianse på en felles plattform, ble det klart at de kom til å være imot en slik søknad. Det vil si at det var skiftende koalisjoner som oppsto, men ikke alene på grunn av denne saken. Prosessforløpet var slikt at først var det et stort flertall for saken, der det var de rød-grønne

og noen i Høyre som var for, men etter som prosessen gikk ble det endring i dette, og det ble to fraksjoner som sto mot hverandre. Det var ikke tilfeldig, men det var kanskje «tautrekking» i betydningen forhandlinger som ledet frem til allianse-dannelsen og i kjølvannet av det, ble det klart at de borgerlige kom til å være imot denne søknaden, det hadde de i Venstre og noen i Høyre og de i Frp vært hele veien, det ble bare klart at det ble mer tydelighet rundt at de var imot. Informasjonsgrunnlaget var grundig, de hadde utredningen om hva det ville bety om Tromsø ble medlem i forvaltningsområdet, men det var likevel noe uklarheter rundt kostnadene, dette kunne vært forhindre om Sametinget hadde vært mer tydelig og offensiv på banen, og redegjort mer for kostnadene rundt en slik avtale, både til lokalpolitikere og i media, det mente tidligere varapresident Láilá Susanne Vars.

Med den informasjonen som forelå ble den brukt strategisk for eller mot en slik søknad om innlemmelse i språkområdet. De som var for brukte utredningen til å si at det kom ikke til å koste Tromsø noe, staten gjennom Sametinget dekker det, det er allerede et godt tilbud i Tromsø for samisk språk og kultur, vi får bare penger til dette fra staten. De som var imot mente det kom til å komme kostnader som kommunen tilslutt måtte dekke. De mente at en slik ordning med medlemskap i forvaltningsområdet for samisk språk ikke passet for en stor by som Tromsø, at det var et sterkt mindretall som kom til å være brukere av tilbudet, de mente at det var en ordning som var «gammeldags» og egnet til steder der den store majoriteten i kommunen snakker samisk, som Karasjok og Kautokeino, og ikke for steder der de som snakker samisk er i et sterkt mindretall.

Dette vil si at informasjonen ble brukt strategisk av begge sidene i saken for å fremme sitt politiske syn. Antagelsene rundt årsak – virkning og uenighet med konfliktfylte oppfatninger? Det var uenighet om behovet i Tromsø, og om virkemiddelet for å nå det satte mål, det var uenighet om at dette var den beste løsningen for å styrke samisk språk og kultur. De som var for saken mente at det var viktig å styrke eller beskytte det samiske tilbudet i Tromsø, og at byen var ideell for en slik ordning for å kunne være et godt eksempel for andre, og for å kunne styrke den samiske kulturen og språket. De som var imot mente at en slik ordning var som sakt feil for Tromsø, og uegnet for en stor by der et sterkt mindretall snakket samisk. De mente at enn kunne styrke det samiske språket og kulturen på en annen og bedre måte, og at det ensidige synet og presset for å få en slik søknad gjennom var feil.

De som var for mente at det var viktig å få en slik søknad gjennom mens de hadde makt og myndighet til å gjøre det, det var en frykt at det samiske offentlige tilbudet ville bli kuttet etter valget som de sannsynligvis ikke kom til å vinne flertallet i. Dette viser at det var konfliktfylte oppfatninger og uenighet rundt hva som skulle gjøres i saken, mellom to ulike syn i saken om hva som var det rette å gjøre. Beslutningene i saken

var en interessekamp mellom to ulike syn i saken, som vi har sett, der den ene maktkonstellasjonen vinner frem for å stemme for å innlemme Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk når de har flertallet, mens den andre stemmer for å trekke søknaden tilbake om innlemmelse av Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk når de har fått flertallet for det etter valget i 2011. Beslutningen var ikke et resultat av forhandlinger, for de som var for viste hvorfor, og de som var mot viste også hvorfor. Dette var en sak der det var to makt fraksjoner med ulikt syn på situasjonen. Ideologien var kanskje ikke at konflikt var sunt, men det var en interessekamp mellom de to maktfraksjonene, konflikten oppsto ikke som et mål eller en ideologi om at dette er sunt, men som er resultat av at de to maktkonstellasjonene så ulikt på saken, og hva som var løsningen i saken.

5.2.2.3. Tilfeldigheter (garbage can) modellen.

I teorikapitlet gjennomgikk vi hva garbage can modellen eller tilfeldigheter som den også kan kalles, etter som den er basert på tilfeldigheter. I denne beslutnings-modellen var en beslutning et resultat av tilfeldigheter, eller det var et bi-produkt av noe annet. Der fokuset til deltakerne kunne være forskjellig, og at motivene for å delta kunne være mange, og ikke bare fordi en er engasjerte i saken, men også fordi det er morsomt å delta, eller for å vise seg frem, hva en kan.

Ut i fra dette som vi har nevnt, kan vi basert på garbage can modellen utlede spørsmålene, var målene i saken uklare og tvetydige? Var styringen og kontrollen desentralisert og anarkisk? Og var prosessforløpet ad-hoc og kaotisk? Var informasjonsgrunlaget svært tilfeldig? Var antagelsen om årsak – virkning uklar og basert på prøving og feiling? Var beslutningene resultat av tilfeldigheter, og ikke intensjoner? Var ideologien at beslutningsfattning er sett på som «lek». Og at rutiner er et onde?

Målene var klare for de som brakte saken på dagsorden, ønsket var å beskytte og styrke det samiske språket og kulturen, og det samiske offentlige tilbudet som allerede eksisterte i Tromsø. De politiske partiene som var imot, var «stortsett» ikke imot samer, men mot dette virkemiddelet forvaltningsområdet for samisk språk. Det vil si at det ikke var uklare målsetninger, eller tvetydige målsetninger i saken, men det var tvetydighet knyttet til hvordan det ble sett på saken.

Styringen og kontrollen var at saken kom først opp, og ble gjort rede for, og saken ble sett på som positiv for byen, og det var de rød-grønne som var mest forkjempere for saken, og noen i Høyre, i starten. Senere ble det dannet en borgerlig makt-allianse på en felles styringsdyktig plattform, men det var ikke en desentral og anarkisk situasjon i saken, kun i starten av saken.

Prosessforløpet var at saken ble utredet og behandlingstiden ble satt, og i kjølvannet av det kom det en debatt, som først gikk på sak, og deretter på befolkning. Debatten var kanskje kaotisk, og ad-hoc, men prosessen frem mot tidspunktet for behandling var klart, og argumentasjonen var klar på begge sidene, etter hvert som det dannet seg to maktkonstellasjoner i saken. Dersom du hadde hørt fem argumenter for, og fem mot, så hadde du hørt ca alle argumentene.

Informasjonsgrunnlaget var grundig lagt frem i konsekvensutredningen. Den virket ikke å være tilfeldig, men bygget mye på de regler som er for å kunne søke om opptak i denne ordningen. Antagelsen rundt årsak – virkning? Det var klart hva som var målet eller behovet, og at virkemiddelet var forvaltningsområdet for samisk språk. Det var enten søker man opp opptak i dette forvaltningsområde eller ikke. Debatten påvirket kanskje prosessen, og gjorde nok at det ble gjort noen endringer i form av om det norske navnet kunne stå over det samiske, og knyttet til det økonomiske spørsmålet i saken, om hva det skulle koste og hvem som skulle betale. Dette var kanskje innslag av prøving og feiling, men ellers er det ganske klare antagelser for hva som bør gjøres og hvorfor, og de politiske partiene som er imot er stort sett imot dette virkemiddelet.

Beslutningene var ikke resultat av tilfeldigheter, de var resultat av intensjonen til først den ene maktfraksjonen og senere til den andre maktfraksjonen. Ideologien i saken knyttet til beslutningsfattning var ikke at beslutningsfattning er en «lek», og rutiner et onde. Dette var mer en interessekamp mellom to maktfraksjoner som sakt, og der den ene vinner frem først i sitt syn, men etter valget overtar den andre flertallet og kan dermed få sitt syn gjennom i saken.

Ser vi alle disse modellene sammen unner et, virker det mest sannsynlig at det er konfliktforhandlingmodellen som kan når vi utleder spørsmål fra modellen, stille spørsmål som er mer dekkende til å kunne forklare det som skjer i denne casen. Det virker også som at den rasjonelle modellen kan ut i fra de spørsmål fra den forklare noe av det som skjer i starten av saken, da den kommer på dagsorden og konsekvensutredes.

Den siste kan ut i fra de spørsmålene som vi utledet ikke forklare så mye av det som skjedde i saken, men ser vi på noen av de spørsmålene som vi hadde i tidligere kapitler rundt regjeringsslitasje, valgår og de symbolske sidene i saken, kan vi nok utlede spørsmål som går mot det. Hvilken rolle spilte det at de rødgrønne hadde sittet med makten i tolv år, og det sannsynligvis gikk mot regjeringsskifte i Tromsø? Hvilke

betydning hadde det at det var et valgår? Hvilken rolle spilte det symbolske i saken? Stiller vi slike spørsmål, samt hvilken fokus hadde politikerne som skulle beslutte i saken, var fokuset på saken eller på valget?

Når vi begynner å besvare disse spørsmålene knyttet til garbage can modellen, får den mer forklaringskraft.

Det er klart at med den regjeringsslitasjen som var knyttet til det å ha regjeringsansvar i tolv år, det er sannsynlig at dette var med å påvirke at det sannsynligvis gikk mot et skifte av makten i kommunestyret. Det at saken kom i et valgår, kan ha gitt saken en valgkamp- påvirkning, at de politiske aktørene viste at det gikk mot et valg, og det dette valget kan føre til. Dette kan ha påvirket fokuset til de politiske aktørene som skulle fatte beslutning i saken. Saken ble vedtatt før valgkampen kom, men det kan ikke utelukkes at valget i september 2011 kan ha spilt en rolle i saken, enten på hastigheten i å vedta saken, eller i å få stoppet den, og dersom det ikke lyktes å stoppe saken, visste de som sto imot at de kunne stoppe søknaden om de skulle vinne valget. Dette kan virke inn på de aktuelle kandidatene i saken.

Hvordan virket det symbolske inn i saken, skulle Tromsø navnet komme under det samiske? Dette kan virke inn på de ulike følelses- aspektene i saken, og dette kan ha påvirket debatten slik den ble, og gjort at saken fikk et annet innhold enn bare forvaltningsområdet for samisk språk. Dette kan igjen ha påvirket de sentrale aktørene i saken, ved at debatten fikk den karakteren som den fikk.

Et annet moment er at det kan selvfølgelig være, at når det ble to sterke fraksjoner mot hverandre i saken, kan det å ha gitt debatten en ekstra styrke. Men i hvilken grad politikerne som var for eller mot saken, tok de symbolske sidene i saken med seg. Og om dette ble vurdert sterkt nok, er nok noe som det kan settes spørsmålstegn med.

Som Jens Johan Hjort sa: «at de undervurderte nok det symbolske i saken» og denne reaksjonen som kom til uttrykk i saken, kan ha noe med fornorskingspolitikken å gjøre.

Som Jens Johan Hjort sa: «det kan ha noe med fornorskingspolitikken og gjøre, at den har vært «vellykket» i saken, for det er i vårt parti (Høyre) slik at de som er over et vist aldersnivå er mot, mens de unge ikke skjønner helt hvorfor enn er imot»

I lys av disse spørsmålene kan derfor garbage can modellen ha en større forklaringskraft enn det først så ut til.

Dermed kan vi si at konflikt-forhandlingmodellen er den som gjennom de spørsmålene vi stilte er den som har størst forklaringskraft, men at garbage can modellen kan ha forklaringskraft ut i fra de spørsmålene vi stilte rettet mot regjeringsslitasje, valgår og det symbolske i saken.

Ut i fra dette kan vi si at de spørsmålene som vi utledet fra hver beslutnings-modell, og etter de funn vi har i saken. Er det klart at den rasjonelle modellen, med sine utledede spørsmål har minst forklaringskraft for hele saken, kun for saken i starten.

Garbage can modellen og de utledede spørsmålene fra den har kun forklaringskraft ut i fra de spørsmålene vi utledet sist fra den modellen, som retter seg mot de nevnte tre områdene av saken. Da har den en sterk forklaringskraft.

Konflikt-forhandlingmodellen og de utledede spørsmålene fra den, virker å ha mest forklaringskraft i saken. Basert på de spørsmålene og de funn fra saken, virker det som at det har vært en sak hvor det har utviklet seg to maktfraksjoner i saken, med ulikt syn på hva som burde gjøres i saken, om Tromsø bør søke eller ikke. Det er dette som virker mest sannsynlig at vi har hatt to syn i saken, der den ene maktkonstellasjon har støttet innlemmelse, og den andre har vært mot innlemmelse av Tromsø i forvaltningsområdet for samisk språk. Den første i kraft av det flertallet som de hadde, fikk stemt gjennom sitt syn i saken, og så ble saken valgkamp-sak, og det ble mobilisert inn mot valget, da er denne saken bare en av mange saker som er på dagsordenen, og der den andre maktkonstellasjonen blir valgvinner, og kan dermed stemme for sitt politiske syn i denne saken, det vil si å trekke søknaden tilbake.

5.3. Kort epilog

Denne saken fortsatte etter at den ble trukket, det var en sak der det fortsatt var debatt, og flere barn og ungdommer ifølge varapresident Laila Susanne Vars, var det noe hun ikke kjente seg igjen med Tromsø, og hvordan det virket negativt på barn, som ikke turte prate samisk i frykt for konsekvensene av det.

Det var på dette tidspunktet at hun kom inn i saken, og ordfører Jens Johan Hjort ønsket å finne ut «hvor veien går videre hen?» Det ble derfor holt et møte med flere Samepolitiske talspersoner med ordfører Jens Johan Hjort, og dette førte til en prosess der ordføreren og byråd for næring, kultur og idrett Jonas Stein

reiste til Sametinget for å finne en løsning. Denne prosessen avsluttet med en særavtale med Sametinget og Tromsø kommune.

Varapresidenten mente at det var viktig at de kom inn, og at dette var en Tromsø sak som de politikerne der måtte ta, men at Sametingets rolle i saken ikke var uviktig.

5.4. Kritisk holdning til mine funn

Vi har nå sett hvordan denne saken har utviklet seg fra start og frem til at søknaden ble trukket tilbake. Det er viktig at en kan også ha en kritisk holdning til disse funnene og denne analysen. Ikke for at jeg tviler på de funn og den konklusjon som jeg har kommet frem til, men fordi det som forsker er viktig alltid å ha i tankene om det er korrekt, det som en har kommet frem til, og analysere og drøfte og kritisere egne funn, for å finne svakheter i oppgaven, i forskningen og i mine konklusjoner. Dette vil gi meg som student et overordnet syn på at dette er forskning innenfor samfunnsvitenskapen, og at her er det sannsynligheter som gjelder, fremfor naturvitenskapene der det er mer mulig å sette to streker under et svar. Det er bra om jeg som student kan vise at jeg forholder meg til samfunnsvitenskapen og dens forskning, dens muligheter og begrensninger. Og at jeg kan forholde meg til de debatter som pågår innenfor det vitenskaplige forskningsfeltet. Dette er noe vi som studenter blir møtt med når vi skal skrive masteroppgave.

Skal jeg derfor se min oppgave gjennom kritiske øyne, er det mulig å stille spørsmålene om de respondentene jeg har hatt er de rette til å besvare på problemstillingen? Har jeg hatt gode nok hypoteser knyttet til sannsynlig forklaring i saken? Har jeg fått alle de nødvendige svarene jeg trengte fra intervjuene, eller er det noen spørsmål jeg ikke har stilt? Hva med avisartiklene fra byens aviser i det aktuelle tidsrommet, har jeg fått med meg alle nødvendige nyanser i saken. Og burde jeg ha gått inn i argumentasjonen for å teste den, eller ville det ha vært bortkastet tid?

Fikk jeg de svarene av respondentene som de ville at jeg skulle ha, eller fikk jeg informasjon som var slik det virkeligheten var? Hva med teorikapitlet, er det noe jeg kunne ha sakt mer knyttet til analyseverktøyene? Kunne jeg ha redegjort mer eller mindre for beslutnings-modellene?

Det er mulig å stille mange kritiske spørsmål knyttet til min oppgave, det er mye som kunne vært gjort mer, men skal vi se på de som har vært utvalgt til å være respondenter, er dette personer med sterk tilhørighet til saken. Dette er som nevnt i et av kapitlene ovenfor, personer som med sin politiske rolle har kunnet påvirke saken, debatten på en stor måte. Vi kan si at disse personene er nøkkelpersoner i saken.

Det er nok andre som også har vært sentrale i saken, men disse utvalgte har representert saken godt, og fra alle sidene i saken politisk. Skulle jeg ha intervjuet andre en politikere, ville jeg fått svar fra personer som ikke hadde egentlig makt til å drive eller stoppe saken, det ville derfor være dumt å stille spørsmål til andre en de politiske aktørene i saken.

Når det gjelder spørsmålene og om jeg har fått svar på den problemstillingen som jeg hadde, var spørsmålene og respondentene utvalgt knyttet til det aktuelle tidsrommet de personene var involvert i saken, og spørsmålene var bygget på problemstillingen og på hypotesene. Hypotesene var igjen bygget på problemstillingen og på beslutnings-modellene. Det skulle derfor være istand til å kunne dekke både problemstillingen og beslutnings-modellene. Respondentene har svart på problemstillingen, hvorfor og hvordan saken kom opp, om debattens karakter, og hvordan prosessene ble påvirket av debatten. Dette har respondentene svart på, og dermed har jeg stilt de rette spørsmålene.

Når en intervjuer personer er det deres syn på en situasjon de vil beskrive, og hvordan de opplevde den. Det vil alltid være deres oppfatning av saken. Derfor har jeg hatt avisartiklene og saksdokumentene for å kunne teste om det de sier er i samsvar. Det har vært saksdokumentene og avisartiklene som har vært viktigst, og intervjuene har vært for å supplere. Derfor er det ikke farlig om de har ment ting i etterkant av at saken er gått.

Spørsmålene knyttet til beslutnings-modellene og teorikapitlet, kan besvares ved at disse modellene har vært nyttige analyseverktøy, som har gjort det enklere å forstå saken, de kan nok ha sine svakheter, men de kan brukes til å komme til en større forståelse av saken, og hvorfor den ble slik den ble. Disse modellene er generelle modeller i seg selv, men som jeg har nevnt mye i oppgaven, er de nyttige til å kunne gi oss spørsmål som vi kan rette mot dette ene caset. Det kan nok være at det finnes annen teori som også kan supplere det som er funnet i saken, men beslutnings-modellene gir en god og grundig hjelp til å kunne forstå dette ene caset.

Derfor er det mulig å kunne si at de funn og de konklusjoner jeg har er nyttig til å kunne forklare dette caset, og at en kan basert på denne oppgaven få en større forståelse av hvorfor saken fikk den karakteren som den hadde, og hvordan politiske beslutninger kan bli fattet, hvordan et vedtak kan bli gjort, og hvordan den kan bli omgjort, hvor viktig prosessene rundt er for å kunne skape et vedtak. I tillegg kommer ting som regjeringsslitasje, valgår og symboleffekt inn, og kan påvirke mye.

Det er av den grunn mulig å si at denne oppgaven dekker hele saken i sin helhet, og at den følger den hele veien igjennom, og at de aktuelle nøkkelpersonene i saken har vært intervjuet. Dette betyr at sammen med avisartiklene og saksdokumentene gir det oss veldig god oversikt over saken.

Tilslutt er det på sin plass å drøfte om jeg har klart og holde mine holdninger og preferanser borte fra det materialet som er samlet inn?

Dette er et viktig spørsmål, det er viktig at jeg som forsker ikke blander inn egne synspunkter i empirien.

Jeg har hele tiden hatt som mål å studere politiske beslutninger, og derfor er ikke saken i seg selv så relevant for meg, det kunne ha vært en helt annen tilfeldig case om politiske beslutninger, som hadde vært valgt. Valget på dette caset var fordi det var lett tilgjengelig, og det inneholdt alle de nødvendige momentene som er relevante i forbindelse med en politisk beslutning.

Derfor har jeg ønsket å fremstille saken så klart som mulig, med alle nyanser. Det og få frem hele saken, med hele dens innhold har vært viktig.

Opgavens problemstilling har vært sentral i å fange opp de essensielle elementene i saken. Jeg har ikke hatt noe standpunkt i denne saken, men har forsøkt å se det hele ut i fra hvordan den har utviklet seg. Jeg har fortsatt ikke noe standpunkt i saken. Jeg har også tilnærmet meg debatten, ved at jeg har latt hver debattant argumentere for sitt syn, uten at jeg har dømt det, men behandlet det som at dette er rett i dette menneskets øyne. Og som jeg har nevnt ovenfor, ser jeg det som elementer i en prosess, der hver aktør forsøker å argumentere for sitt syn i saken. Det har vært nødvendig å få frem kontrastene i debatten, ved å finne argumentasjon som er motgående. Dette har vært viktig for å få frem for leseren at i denne saken har det vært en debatt, og de ulike sidene i debatten.

Derfor kan jeg si at valget av case har gitt meg god mulighet til å studere politisk arbeid fra virkeligheten. Jeg har fått muligheten til å studere hvordan politiske beslutninger blir til, hvordan de kommer opp på dagsordenen, hvordan prosessen er for å komme frem til et vedtak, og at et vedtak ikke er nødvendigvis et punktum, men at et vedtak kan omgjøres. Jeg har fått se betydningen av et valg, og at det kan endre tidligere vedtak. Det er derfor klart at valg er viktig i et demokrati, og kan bety mye for en enkelt sak og en politisk beslutning.

6. Kapittel: Avslutning og konklusjon

Vi har i de forrige kapittele sett hvordan vi kunne komme frem til en konklusjon om hvilke av de beslutnings-modellene, ut i fra de spørsmål vi utledet fra dem, hvilken av dem som hadde størst forklaringskraft i caset.

I dette kapitlet skal jeg hente inn hypotesene og problemstillingen, og sette dette opp mot de funn som jeg har i denne casen.

Problemstillingen var jo hvorfor og hvordan kom spørsmålet om innlemmelse på dagsorden, og hvorfor ble saken så politisk betent? Hvordan preget dette prosessen og de beslutningene som ble fattet i saken?

Hypotesene var jo om FRP, H og V har forsøkt å utnytte «gavepakke» av en sak for å vinne frem, (kanskje for å slå en politisk motstander.) (konfliktmodell og garbage can modell/ perspektiv).

Om Sametinget har fått for få støttespillere med seg, bare Ap og de rød-grønne (Konfliktmodell og garbage can modell/ perspektiv).

Og at saken var en rein konflikt mellom de to politiske fraksjonene i kommunestyret. Fokuset har vært kun på denne saken. (konfliktmodell).

Som vi har sett tidligere i oppgaven, i de kapitlene hvor vi gikk gjennom de empiriske funn i casen, i disse kapitlene fikk vi se hvordan saken kom opp på dagsordenen og også hvorfor, at det var for å styrke og beskytte det samiske tilbudet i Tromsø, med statlige midler og mens de rød-grønne satt med flertallet. Videre har vi sett hvordan debatten ble betent, og hva som ble sakt, og de ulike argumentene. Vi har sett hvordan dette påvirket prosessen og hvordan det endte i et vedtak i juni 2011, og deretter et annet vedtak i november 2011. Det første vedtaket var for, og det andre imot.

I forhold til hypotesene har vi sett at den borgerlige alliansen ikke har «utnyttet» saken i seg selv for å vinne frem, men at de har tatt et standpunkt i at de var mot innlemmelse i forvaltningsområde for samisk språk. Vi har sett at denne saken ble en valgkamp-sak, og at dette kan ha påvirket de som var for eller mot i akku-

rat denne saken. Det var også en rekke andre saker i valgkampen og denne saken ble en av mange saker, som det ble en del av de valgmulighetene som lå tilrette i valget.

Vi har også sett at flere av de vi intervjuet i saken både for og mot, tviler på at saken hadde stor rolle på valgresultatet i 2011. De vi intervjuet og som var imot mente også at de var imot denne saken uavhengig av valget. Derfor er denne hypotesen svak til å kunne beskrive det som skjer i casen slik hypotesen står.

Den andre hypotesen er knyttet til Sametinget og om det kunne endt anderledes dersom de hadde snakket med flere i kommunestyret i Tromsø og overbevist dem om at innlemmelse i forvaltningsområdet var riktig, om det kunne hatt en betydning? De vi intervjuet sa at de som var imot, var mot hele denne ordningen fordi den ikke var godt egnet for en storby der et lite flertall snakker samisk. De var derfor imot hele denne ordningen, men dersom det hadde vært en lengre behandlingstid, med åpen dialog der det ikke var gitt at det var denne ene løsningen som lå som alternativ løsning. Jens Johan Hjort (H) mente at det ville vært bedre om det hadde vært en lengre og åpnere dialog i saken, og dersom det hadde vært åpenhet for ulike løsninger.

I intervju med Sametingspresident Egil Olli, kom det frem at Sametinget ikke har noen prosedyre for å ha en offensiv rolle i slike saker, dette kan virke negativt eller være imot sin hensikt. Det er kommunen selv som tar initiativ til å bli medlem av forvaltningsområde for samisk språk. Han mente at en åpen dialog, og en prosess der man har «is i magen» var lurt, der det kan modnes litt, for problematiske saker trenger «å modnes litt». Det kan derfor være lurt med en prosess som går over lengre tid.

Egil Olli mente også at denne saken kom på et uheldig tidspunkt, da den ble en valgkampsak. Han sa at det ikke var noen formell kontakt mellom Sametinget mot Tromsø kommune da saken kom opp. Kun de som tilhørte Ap hadde hatt litt kontakt.

I etterkant etter at søknaden ble trukket ba Egil Olli daværende varapresident Láilá Susanne Vars om å jobbe med og finne en løsning. Han sa at ordfører Jens Johan Hjort ønsket en løsning, og den prosessen endte i en særavtale med Sametinget. Men som han sa er det kommunen selv som tar initiativ til å bli medlem av forvaltningsområde for samisk språk. Láilá Susanne Vars mente at det var viktig at det var en slik åpen dialog i etterkant av at søknaden ble trukket, og for å kunne finne en løsning. De kom frem til en rundere og mer konkret avtale for hva kommunen forplikter seg til, de hadde kontakt med byråd Jonas Stein (V) som hadde denne saken, og med de ulike partiene for å kunne komme med svar på ulike ting i saken, dersom det var noe uklarheter, eller noe som var problematisk. Det at det var et slikt ønske om en løsning fra

Tromsø kommune og fra ordfører Jens Johan Hjort (H) var viktig for saken mente hun. Ordføreren og byrådet besøkte Sametinget, og Sametinget hadde tett og god kontakt med utformingen av det som ble samarbeidsavtalen eller særavtalen med Sametinget.

Dette viser at dialog er viktig, og det med å ha «is i magen» kan også være viktig, i tillegg til at det må være den enkelte kommune selv som må ta initiativet.

Dette viser også at hypotesen som den er, når den er kun rettet mot forvaltningsområde for samisk språk er svak til å kunne beskrive saken. De borgerlige ville aldri ha godt inn for en slik løsning, men at dialog var viktig for å kunne komme videre etter at saken ble trukket.

Derfor kan denne hypotesen ikke sterk dekke det som skjer i casen.

Den siste hypotesen er den som er sterkest til å si noe om det som skjer i casen. Basert på de empiriske funn i casen, kan vi si at dette er en sak der det har utviklet seg konflikt mellom to politiske maktgrupper, der den ene var for innlemmelse i forvaltningsområde for samisk språk, og der den andre var imot.

Det argumenteres sterkt for de ulike standpunktene i saken, og der det mobiliseres på hver side, og flertallet bestemmer, derfor blir det flertall for å søke om innlemmelse i språkområdet i juni 2011. Deretter blir det mobilisert inn mot valget, det er ikke bare denne saken som er på dagsordenen da, men en rekke andre saker. Og tar vi med det med regjeringsslitasje som vi nevnte i forrige kapittel, får vi et godt bilde av situasjonen. Det mobiliseres inn mot valget og den ene siden vinner valget. Dette fører til at den borgerlige alliansen kommer til makten. Det er de som nå sitter med flertallet og kan derfor stemme igjennom sitt standpunkt i saken, det vil si at de trekker søknaden tilbake.

Derfor kan vi konkludere med at mye tyder på at dette har vært en sak med to fraksjoner som har stått mot hverandre, og der den ene siden vinner først frem, men fordi det er et valgår, endres det når den andre siden vinner valget.

7. Litteraturliste:

(Jeg har valgt et format som er litt anderledes, som er mer brukt blant historikere. Jeg har brukt litteraturen til å fremme essensen i modellene.)

Bakke, Ingvild Angell november 2013 «Lokalpolitikken sin eigendynamikk – en studie av Odda kommune og UNESCO-spørsmålet» Masteroppgåve i statsvitenskap. Institutt for sosiologi, statsvitenskap og samfunnsplanlegging. Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitetet.

Hovi, Jon 2008. «Spillteori: en innføring». Oslo: Universitetsforlaget

Jacobsen, Dag Ingvar og Thorsvik, Jan 2007 «Hvordan organisasjoner fungerer» Fagbokforlaget. 3 utgave.

Mathiassen, Grete vår 2007 «Snøhvit – ET NYTT EVENTYR? En analyse av beslutningsprosessen i forkant av Stortingets vedtak om utbygging» Masteroppgave i statsvitenskap. Det statsvitenskaplige fakultetet. Universitetet i Tromsø.

Olsen, Johan P. «Public Policy- Making and Theories of Organizational Choice» : 45 og 47

Olsen, Johan P. «Public Policy- Making and Theories of Organizational Choice» : 45 og 47, 48 og 50

Sárgon Sollaug. Masteroppgave i pedagogikk med fordypning i spesialpedagogikk ved Universitetet i Tromsø «Konsekvenser av statens fornorskingspolitikk – med fokus på tapt skolegang under andre verdenskrig» Våren 2007
<http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/1061/thesis.pdf?sequence=1> Internettetsiden er sett den 05.02.2014 kl.15:35

Thagaard, Tove 2003 «Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode» Bergen fagbokforlaget.

Offentlige publikasjoner, internettsider og annet:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/nfd/dok/nou-er/2008/nou-2008-5/7/4/3.html?id=500017> Nærings og fiskeridepartementet NOU 2008: 5 «Retten til å fiske i havet utenfor Finnmark» 6.4.3 Fornorskingspolitikken Internettetsiden ble sett 05.02.2014 kl. 14:19

http://no.wikipedia.org/wiki/Fornorsking_av_samer Internettetsiden ble sett 05.02.2014 KL.14:15 «Fornorsking av samer» denne siden ble sist endret 21. jan 2014 kl. 10:10

<http://old.nordlandsmuseet.no/content/view/132/1/> Nordlandsmuseet «Fornorskingspolitikken» Internettetsiden er sett 05.02.2014 kl. 14:32

St. meld. nr. 55 (2000-2001) «Om samepolitikken» Bla i dokumentet: [<7 Samisk språk | 9 Samiske barn og unges...> | Dokumentets forside «8 Holdninger og informasjon»](#)
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/asd/dok/regpubl/stmeld/20002001/stmeld-55-2000-2001-/8.html?id=325893>

